

LAISKA

LIETUVIAMS

1 9 6 4

Spaudos Suvažiavimas SUVAŽIAVIMO PASISAKYMAS	217
* * * GYVENIMUI TEKANT	218
K. Trimakas, S. J. LIETUVIŠKOS SPAUDOS ATSAKOMYBĖ VISUOMENEI	220
V. Mačernis EILĖRAŠČIAI	226, 243
*** ANKETA APIE SPAUDĄ	227
V. Kleiza NETURTAS AUKSO ŠALYJE	229
G. Kijauskas, S. J. GYV. LITURGIJOS DVASIA	233
G. Ivaškienė MOKSLININKĖS PAŽIŪROS Į MOTERS PAŠAUKIMĄ	234
B. Krištanavičius, S. J. 44 VIRTUVĖS	239
JAUNYSTĖS KRYŽKELĖS	245
Studentai Kaip išsijudinti iš apatijos?	
Kijauskas, S. J. Siūlome rekolekcijos...	
A. Rūta "MINDAUGO NUŽUDYMAS"	248
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY	250

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas**

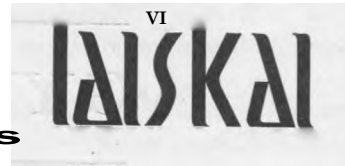
Redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.
 Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.
                                   Dr. Arūnas Liulevičius
 Administratorius Petras Kleinotas, S. J.
 Viršelis ir vinjetės Algirdo Kurausko
 Fotografijos Algimanto Kezio, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636
 Telefonas REpublic 7-8400
 Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams — 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30c.. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

LIETUVIAMS

Spaudos ir radijo suvažiavimo pasisakymas:

LIETUVIŲ IŠEIVIJA, vesdama sunkią kovą dėl Lietuvos laisvės ir lietuviybės išlaikymo, turi rasti savyje jėgų tai kovai tesėti ir laimėti. Šios kovos sėkmė glūdi organizuotos lietuvių išeivijos budrumo ir lietuvių spaudos bei radijo talkoje.

Vertindamas visų lietuviškų kultūrinių, visuomeninių ir politinių organizacijų veiklą, su išskirtinu pabrėžimu suvažiavimas mano, kad Bendruomenė, kuri telkia ir derina visas lietuvių kūrybines jėgas, yra tas organizacinis faktorius, kuris kovoje už lietuviybės išlaikymą buvo ir bus ypatingas veiksnys.

Spaudos ir radijo uždavinys šią temą plėsti, gilinti ir skiepyti lietuvių išeivijoje, nes Bendruomenės tvirtumas laiduos išeivijai statomų uždavinių įvykdymo sėkmingumą. Turi būti plačiai keliamas ir nuodugniai svarstomas ilgametis lietuvių veiklai prieauglio ugdymo planas ir jo vykdymo būdai, nes ilgainiui jaunosios kartos lietuvių išeivijoje turės vis didėjanti svorį. Jų planingas verbavimas ir paruošimas turi užimti pirmaujančią vietą.

Spaudai ir radijui visada tenka didelis uždavinys išeivijai išryškinti jos siekimus — ją ne tik informuoti, bet ir formuoti jos nuomonę, kad šių dienų laisvės kovų atmosferoje ir kaskart sunkėjančios tarptautinės padėties akivaizdoje, atlikdamas jam

nukelta į sekantį puslapį

GYVENIMUI TEKANT

■ SUVAŽIAVIMO PASISAKYMAS iš 217 p.

tautos skirtus uždavinius, lietuvius nepalūžtų. Šie uždaviniai dar daugiau išryškėja ir reikalauja iš mūsų visų organizacijų, o ypač Bendruomenės, spaudos ir radijo, budėjimo, matant mūsų tautos laisvės priešų — komunizmo pastangas ardyti mūsų laisvės kovos frontą.

Suvažiavimas su dideliu susirūpinimu konstatuoja šias priešų pastangas ir kviečia visus energingai tam pasipriešinti.

Išivija siekia ir sieks su pavergtos Lietuvos broliais ir seserimis ko glaudžiausio ryšio, bet priešinsis tokiems to ryšio keliams bei metodams, kurie galėtų būti suprasti kaip Lietuvos pavergimo pripažinimas.

Visų lietuviškų jėgų išivijoje vienybė ir solidarumas yra būtinos sąlygos bendram ir darniam visuomeniniam darbui, todėl suvažiavimas sveikina Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybos pastangas, siekiant lietuvių politinių jėgų apsiungimo, kartu sveikina ir visas politines grupes, randančias bendrą kalbą ir besiryžtančias bendrai dirbti vardan tos Lietuvos.

■ VISUOTINIO NORO IŠRAIŠKA

Prie spaudos ir radijo suvažiavimo pasisakymo (217 psl.) talpiname lietuviškų dienraščių bei savaitraščių vardus. Tuo nebūtinai pritariame kiekvieno laikraščio vedamai linijai, bet nurodome du dalykus: atsitiktinį faktą ir visuotinį norą. Atsitiktinis faktas yra tai, kad su šiais laikraščiais "Laiškai Lietuviams" pasikeičia prenumeratomis; visuotiniu noru trokštame, kad visi lietuviški išivijos laikraščiai vadovautųsi tame suvažiavime nurodytomis gairėmis.

Nors negalėjome išvardyti žurnalų bei radijo programų, išreikštas visuotinis noras juos taip pat apjungia.

■ SPAUDOS IR RADIJO SUVAŽIAVIMAS

Aukščiau (217-218 psl.) talpinama išivijos lietuvių spaudos ir radijo suvažiavimo minčių santrauka nušviečia nuotaikas, kuriomis pulsavo pats suvažiavimas.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirminko J. Bačiūno svečiais sukviesti Taboro Farmon, Sodus, Mich., JAV, apie šimtas spaudos ir radijo darbuotojų, skirtingų amžiumi, pažiūromis bei įsitikinimais, pirmą kartą susitikę, vieningai diskutavo savo sričių bendruosius tikslus, gaires ir metodus.

Pranešimus padarė "Naujienų" redaktorius dr. P. Grigaitis apie "Lietuvos gyvenimo pristatymą išivijos lietuvių spaudoje" (plačiau aprašyta "Naujienose", birželio 10 d.), PLB vykdomasis vicepirmininkas St. Barzdukas apie "Bendruomenę kaip išivijos lietuvių susiorganizavimo formą" (atspausdinta "Nepriklausomoje Lietuvoje", birželio 17 d.). Tėvynės Garsų lietuviškos radijo programos Clevelande vedėjas J. Stempužis apie "Lietuvių radijo valandėlių paskirtį ir programų organizavimą", "Dirvos" redakcijos narys R. Mieželis, "Mūsų Vyties" redaktorius V. Germanas ir Studentų Sąjungos pirmininkas A. Zaparackas apie "Jaunimo kelius į organizuotą išivijos lietuvių gyvenimą" (R. Mieželio ištisa kalba tilpo "Dirvoje" birželio 15 d.) ir "Laiškų Lietuviams" redaktorius K. Trimakas, S. J., apie "Lietuvių spaudą dvasinių ir moralinių vertybių sargyboje" (spausdinama šiame "L. L." nr.).

Suvažiavimas nesiekė nei konkrečių planų paruošti, nei rezoliucijas paskelbti, bet tik tarpusavyje susipažinti ir aptarti bendruosius uždavinius. Taip suvažiavimo tikslus apribojus, tenka skaityti suvažiavimą pasisekusiu. Reikia tikėtis, kad užmegztos pažintys ir aptarti uždaviniai spaudos ir ra-

dijo darbuotojus dar tampriau suvienys bendram atsakingam darbui lietuviškos visuomenės labui.

■ PASAULINĖ MUGĖ

"Šiame pažangos Olimpe tikrai matysite geriausias dalykus iš viso pasaulio", skelbia Niujorko pasaulinės mugės reklamos. Ant vienos kvadratinės mylios žemės ploto 51 valstybė, 24 JAV valstybės ir 350 JAV kompanijos išstato savo šauniausius kultūrinius laimėjimus bei technikos produktus. Skaičiuojama, kad vien per mugę pereiti ir viską pamatyti reikia apie 150 valandų. O į tas valandas ir minutes susikaupia metų ir šimtmečių patirtis. Pavyzdžiui, Fordo pavilijone per 12 minučių atviru automobiliu apvažiuojamas bent 120.000 metų užtrukęs susisiekimo pažangos kelias nuo urvinio žmogaus dviejų kojų iki busimųjų skrajojančių erdvės laivų.

Į šį miniatūrinį techninės pažangos pasaulį beveik nejučiom įsibrauna ženklai, rodą pasaulį dar nesant rojumi. Negrų demonstracijos mugės atidarymo dieną liudijo šį kraštą dar nepasiekus rasinės lygybės. Pastatytas lietuviškasis kryžius bent tylo mis byloja, kad ne visoms tautoms leidžiama savarankiškai apsispręsti ir tvarkytis. Dalyvaujančios mažosios tautos skundžiasi savo paviljonų didelėmis išlaidomis: kai kurios dėl aukštų kainų iš viso negalėjo dalyvauti.

Religija mugėje taip pat reprezentuojama vienuolikos grupių, kaip viena iš daugelio sričių, tarpusavyje konkuruojančių užvaldyti arba bent atkreipti lankytojų dėmesį. Tą konkuruojančią lygybę akcentuoja pačios vietovės: Protestantų ir Ortodoksų paviljonas pastatytas šalia *National Cash Register*; Mormonų bažnyčia — greta *Festival of Gas*.

Religija čia turi ko parodyti: daugiausia, žinoma, pasinaudodama kuo kitu — renesanso menu, evangeline retorika cur moderniu filmu. Ypatingo dėmesio verti: iš Romos atvežta Michelangelo Pieta Vatikano pavilijone (papuoštame dail. V. K. Jonyno suprojektuotu kryžiumi bei skulptūromis), iškalbingasis Billy Graham ir Protestantų-Ortodoksų Centre rodomas trumpas filmas

"Parable" (Palyginimas), moderniam žmogui pristatantis krikščioniškos artimos meilės temą.

Manoma, kad per du metus mugę aplankys apie 70-100 milijonų žmonių. Kokius išpūdžius jie išsineš, priklausys nuo to, kas jie yra ir ko jie atėjo pamatyti, nes, kaip direktorius Robert Moses teisingai pastebėjo, "ši mugė yra viskas visiems iš visur".

■ ŠEIMOS PLANAVIMAS

Bažnyčia nepasisako už beribiai gausias šeimas, bet pripažįsta, kad tėvai atsakingai gali riboti savo vaikų skaičių pagal esamas sąlygas natūraliais ir leistinais būdais.

"Medicinos tyrinėjimai artėja prie vaisto išradimo, kuris padės vedusiems planuoti savo šeimas, nepažeidžiant Bažnyčios mokslo," pareiškė kardinolas Suenens Bostone gegužės 7 d. spaudos konferencijos metu. Bažnyčia mato problemas, kurias kuria žmonijos augimas; negalima tikėtis, kad ji pakeistų savo gimimų kontrolės doktriną, tačiau ši doktrina "turi būti pritaikyta naujai situacijai".

Esą du klausimai: vienas — medicinos, kitas — moralės, "Medicinoje klausimas yra, ar vaistas yra tiesioginis sterilizavimo veiksnys, ar tik natūralių funkcijų tvarkytojas. Moralinis atsakymas priklauso nuo medicinos atsakymo. Suprantama, kad mes negalime pripažinti sterilizacijos. Tačiau buvau painformuotas, kad greitai bus išrastas vaistas, kuris jos išvengs".

Tikimasi, kad tuo klausimu pasisakys ir Visuotinis Bažnyčios Suvažiavimas.

■ NORIMA ATITRAUKTI VAIKUS

Birželio 14 d. visose Lenkijos bažnyčiose buvo skaitytas laiškas, kurį pasirašė Lenkijos primatas kardinolas Stefan Wysinski ir visi Lenkijos vyskupai.

Laiškas teigia, kad vaikų vasaros stovyklose, kuriose šią vasarą dalyvaus virš dviejų milijonų vaikų, pradedama pikta antireliginė kampanija. Pereitais metais vaikams nebuvo leista lankyti bažnyčias; gi šiais metais tėvai turi net raštu pasižadėti, kad jų vaikai religijos nepraktikuos.

Laiškas pataria tėvams "reikalauti savo teisių",

LIETUVIŠKOS SPAUDOS ATSAKOMYBĖ IŠEIVIJOS VISUOMENEI

Laikais, kada spauda buvo laikoma ne būtinybė, bet prabanga, vyravo absoliučios spaudos laisvės pažiūra: rašyk ir spausdink, ką tik nori. Skaitytojas galėjo tik, jei nepatiko, neskaityti. Vėliau, spaudai užimant vis reikšmingesnę vietą visuomenėje, buvo pastebėtos ir skaitančiųjų teisės. Imta rašyti, kas jiems tikrai buvo naudinga. Galų gale pajusta, kad spauda yra būtina visuomenei. Šiandien spaudos laisvė sąlygojama atsakomybe visuomenei.

Mūsų išėivijos laikraščiai ir žurnalai buvo įsteigti ir išlaikomi iš gyvo reikalo pasitarnauti tautiečiams. Spaudos darbuotojams nuo pirmų dienų buvo savaime suprantama skaitytojams duoti tai, ko tik lietuviška spauda galėjo duoti. Be jos tautiečiai greitai pasimestų, nutaustų, ištirptų. Tik sava spauda išėivijos visuomenę galėjo rišti, išlaikyti ir vienyti. Kaip anksčiau, taip ir dabar mes jaučiame, kad mūsų spauda turi duoti ne bet ką, bet tai, kas šioje padėtyje visuomenei reikalinga ir naudinga, t. y. suprantame, kad mūsų spauda yra atsakinga visuomenei.

Čia tenka pabrėžti, kad atskiri laikraščiai ir žurnalai yra atsakingi ne vien savo skaitytojams, bet visuomenei, nes kiekvienas jų yra gyvybingas skaitytojų ryšys su visa visuomene.

Spaudos tikslas išėivijoje yra padėti visuomenei suvokti dabartinę padėtį ir josios paskirtį bei skatinti tos paskirties uždavinius įvykdyti. Tai atsiengiama 1) per objektyvią ir tikslią informaciją, 2) aktualių diskusijų puoselėjimą bei 3) individualių ir visuomeninių siekių nurodymą. Be to, 4) dėl savo ypatingos reikšmės išskirtinai pabrėžtinai vienybės ugdymas per spaudą.

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

Čia talpiname pranešimą, skaitytą (kai ką dėl riboto laiko išleidžiant) spaudos ir radijo suvažiavimo metu Sodus, Mich., birželio 7 d. Kaip ten, taip ir čia šios mintys yra diskusijų gairėms nustatyti. Tokiu būdu diskusijas apie spaudą iš įvykusio suvažiavimo ribų perkeliame į platesnę visuomenę (žr. anketą, 227-228 psl.).

INFORMACIJA

Visuomenė turi savo ir aplinkos padėtį gerai suvokti. Todėl ji turi būti spaudos tiksliai ir objektyviai informuojama. Ši užduotis daugiau taikoma laikraščiams negu žurnalams. Tačiau ir žurnalai, išeidami rečiau, turi didesnę galimybę mesti apgalvotėsni žvilgsnį į prabėgančių įvykių pasiliekančią reikšmę.

Spaudos informacija išeivijoje turi apimti įvykius ir padėtį: 1) okupuotoje tėvynėje, 2) pasaulyje, 3) gyvenamajame krašte ir 4) išeivijoje.

Apie okupuotą tėvynę

Mūsų santykiai su okupuota tėvyne yra komplikuoti ir neretai dviašmeniai: turime palaikyti ryšius su savaisiais ir savo tauta, bet nepripažinti paties okupavimo fakto.

Bendras gaires turime. "Reikia ryšiui su tėvyne palaikyti išnaudoti visas galimybes, tik nereikia leisti patiems okupanto išnaudojamiems" (dr. J. Girnius "Margutyje", 1964, kovas). Arba, V. Rastenio pareiškimu, šiame suvažiavime, nepripažįstant okupacijos teisėtumo, ir kietume, ir lankstume gali būti ir dorybių, ir nedorybių. Tas gaires vis tenka pritaikyti atskiroms situacijoms.

Spaudoje tokios situacijos nuolatos pasitaiko. Ji tegali informuoti tiksliai ir objektyviai: kas gera, kaip gera; kas bloga, kaip bloga. Pasitaikantys geri dalykai tėvynėje paprastai įvyksta, nežiūrint ir nepaisant okupacijos. Neigiami dalykai ir jų pats didžiausias — nesiskaitymas su tautos valia — pagrindiniai yra okupacijos išdava. Ir vieni, ir kiti turi būti taip ir pristatomi.

Apie įvykius pasaulyje

Politinės žinias mūsų spauda gauna iš

antraeilių šaltinių, bet, taip ir turi būti, jas perleidžia per savąją vertinimo prizmę.

Esame plačiame pasaulyje. Aplink mus rankom ir protais pasiekiamos įvairios pasaulinio masto kultūrinės meno, griežtųjų ir visuomeninių mokslų gėrybės. Mūsų spauda teaprepia jų tik mažą dalį: ne dėl to, kad jų nevertintume, bet kartais dėl nepastabumo savo interesais užsiėmus, o dažniausia, kad neturime pakankamai laisvo laiko turinčių pajėgių žmonių jas mums spaudoje pristatyti. Taip praleidžiame didelę progą praturtinti tautiečius kultūrinėje srityje.

Apie gyvenamąjį kraštą

Esame svetimame krašte, tapusiam mūsų ekonominio ir socialinio gyvenimo baze. Turime orientuotis ir apie to krašto visokeriopą padėtį.

Niekas neabejoja tų žinių reikalingumu mums. Gal tik kyla klausimas, iš kur tą informaciją mes turime gauti: ar iš lietuviškų laikraščių, ar iš gyvenamojo krašto spaudos.

Atrodo, kad lietuviški laikraščiai turėtų pateikti skaitytojams informuojančias apžvalgas, nes nemaža tautiečių, prenumeruojančių lietuvišką laikraštį, neužsisako ir neskaito laikraščio svetima kalba; todėl, jei lietuviškasis neduotų informacijos, daugelis iš visų jos stokotų arba būtų priversti užsisakyti laikraštį svetima kalba.

Rimta kliūtis yra ta, kad neturime pakankamai žmonių, gyvenamojo krašto reikalus atsidėjusiai sekančių ir apie juos kompetentingai sprendžiančių. Dėl to lietuviški laikraščiai toj srity arba visai nieko netalpina, arba tik prabėgomis, dažniausiai ne apžvalginius aprašymus, bet atsitiktinas įdomybes, kurios gal kartais ir sudomina, bet ne naudingai orientuoja. Stokojant pajėgų, vargiai bus galima pašalinti šį trūkumą.

Apie veiklą išėivijoje

Mūsų veikla išėivijoje yra gyva ir kaip tokia verta plačios informacijos. Ant tųjų visu omeninių įvykių mūsų spauda auga kaip ant mielių: juo daugiau, juo gausiau medžiagos spaudai.

Nors kiekvienai informacijos sričiai svarbu ne tik, apie *ka* rašoma, bet ir *kaip*, tačiau dėl ypatingo aktualumo turime kiek plačiau pasvarstyti, kaip aprašomas išėivijos visuomeninis gyvenimas.

Informacija yra gera, kai ji yra pilna, tiksli, neperdėta. Mūsų spauda su nemažom pastangom taip stengiasi informuoti. Trūku- mai kartais pasitaiko: nutylima, išpučiama arba iškreipiama. Nutylima dažniausiai ne iš blogos valios, bet tik dėl to, kad negauna- ma korespondencijų. Išpučiama dažniau- siai nekaltu noru sudominti. Iškreipiama — kartais neturint pilnos informacijos, o kar- tais iš blogos valios.

Laikraščio puslapiuose pasitaikiusios ne- reikšmingos smulkmenos nustelbia naudin- gesnius faktus. Kaip pavyzdį galime paim- ti kad ir p. J. Stempučio iškeltą mintį, kad laikraštis gali paminėti blynų baliukus, o pamiršti reikšmingesnes lietuvių radijo programas. Tai nebūtinai redakcijų kaltė: redakcijos kartais taip užimtos, kad, neturė- damos laiko pačios parašyti, talpina, kas atsiunčiama.

Be to, tik tie atsilankymai į redakcijas skelbtini, kurie pažadina jas pačias dides- niems dalykams negu patys atsilankymai.

Ir mums retkarčiais kyla noras, ameri- kiečių pavyzdžiu, smulkmenas paversti sen- sacijomis, kad sudomintume skaitytojus. Mūsų pačių laimei mes dar nesame tokie išradingi. Kaip smulkmenos užliūliuoja vi- suomenę, taip sensacijos dilgina jos nervus — be reikalo.

Apklausinėjus amerikiečių spaudos ži- novus, kokia, jų nuomone, yra didžiausias jų spaudos prasižengimas, dauguma sumi- nėjo žinių iškreipimą. Pasitaiko to ir mūsų spaudoje, ypač aprašant ar svarstant opiuo- sius visuomeninius įvykius. Skirtingos gru- pės informuoja savaip. Kad nebūtų nusi- kalstama kitai pusei ir kad visuomenė ne-

būtų klaidinama, reikia, p. Lukoševičiaus šiame suvažiavime pasakytais žodžiais, "duoti tokius faktus, kokie jie iš tikro yra".

DISKUSIJOS

Kodėl diskusijas spaudoje vertiname? Be diskusijų nebus nuomonių pasikeitimo, platesnio ir visapusiškesnio žvilgsnio į vi- suomeninius reikalus. Svarstymais ir disku- sijomis išryškėja, kas darytina, ko siektina, kur labiausiai sutelkti visuomenės dėmesį ir jėgas. Diskusijas spaudoje vertiname dėl to, kad jos yra viešos, sutelkiančios dau- giau žmonių, todėl visapusiškesnės ir pa- prastai geriau argumentuotos.

Diskusijų reikia, bet ne bergždžiais, o aktualiais klausimais. Bergždžios diskusijos kyla neapdairiai, neapgalvotai. Vertingos diskusijos reikalauja sumanumo, pramaty- mo ir planavimo.

Čia ir iškyla redakcijų vaidmuo. Prama- čiusios svarstytinus reikalus, jos gali imtis iniciatyvos diskusijas sukelti, joms vyk- tant, stebėti ir lenkti prie konkrečių išvadų. Sveikintinos redakcijos, kurios tokios inicia- tyvos imasi. Čia paminėtini neseni pavyz- džiai: "Tėviškės Žiburių" anketos klau- simai, kaip padėti mažesnėm lietuvių koloni- jom, ir "Margučio" apklausinėjimas teatro reikalais.

Nepamirštini ir šiame suvažiavime pa- siūlyti klausimai. Kadangi iki šiol spaudoje "nepakankamai diskutuota Lietuvių Bend- ruomenės svarba" (Br. Nainys), tiktų laik- raščiuos ir žurnaluose, labiau iškelti jos ver- tę; o pačiai organizacijai tebesant vystymosi stadijoje, reikėtų bandyti "rasti geriausią Lietuvių Bendruomenės formą" (St. Barzdu- kas).

Demokratiškame krašte valdžia, prieš darydama nutarimą ar išleisdama įsakymą, neretai atsiklausia viešosios opinijos, pvz. JAV-ėse Civilinių Teisių klausimu. Gal kar- tais taip daryti būtų pravartu ir pas mus, iš- eivijoje. Savo valdžios neturime, bet turime visokių viešų institucijų, kurios kartais daro svarbius visuomenę liečiančius nutarimus. Paprastai esame pastatomi tik prieš nutari- mo faktą. Nutarta, spaudoj paskelbta — vi- suomenė prašoma finansinės pagalbos ir t.t.

Tik paskui išgirstame spaudos komentarus: vienus — peikiančius, kitus — ginančius. Ar nebūtų verta kartais dar prieš nutarimą per spaudą atsiklausti visuomenės?

Žinoma, šiam planui galima rasti ir neigiamų argumentų: užsitęsiančiomis diskusijomis gal gaišintųsi laikas ir t. t. Tačiau svarus yra jo rezultatas: iš vyraujančių pasisakymų būtų matyti, ar visuomenė tam projektui pritaria.

Ne bergždžios polemikos

Pasisakome už diskusijas, bet prieš bergždžias polemikas. Diskusijos yra rimti svarstymai, paremti argumentais, ieškantys konkrečių išvadų. Tuo tarpu bergždžiose polemikose pasitaiko asmeniškų kaltinimų ar sąskaitų suvedimo: nesistengiama kito nuomonės suprasti, bet bandoma ją iškreipti, kad būtų galima suniekinti. Neieškoma tiesos ar išvadų, bet savo teisėtumo. Jais mūsų jėgos ir dėmesys yra atitraukiami nuo svarbesnių klausimų. Pagaliau, kaip Vyt. Germanas pastebėjo, jaunimo tarpe yra susidaręs įspūdis, kad mūsų spauda persisunkusi "kivirčų bei šmeižtų mitu" ir kaip tik dėl to laikosi atokiai nuo jos.

Neturime to dalyko perdėti, bet jis yra pakankamai rimtas, kad mūsų redakcijos jaustųsi atsakingos prieš visuomenę joms atsiųstus kiršinančius, šmeižiančius ir panašius rašinius visai netalpinti arba bent paprašyti pačių autorių juos ištaisyti.

Dar viena pastaba apie slapyvardžių vartojimą. Pasisakome ne prieš slapyvardžių vartojimą, bet prieš dangstymąsi jais puolimo ar kivirčo metu. Už savo nuomonę, jei ji yra ko nors verta, tinka stovėti visu savo asmeniu. O jei ne, tai gal iš viso neverta tos nuomonės spausdinti, jei pats autorius gėdinasi po ja pasirašyti.

VERTYBIŲ IR SIEKIŲ NURODYMAS

Kiekviena visuomenė turi savo uždavinius; kiekvienas asmuo — siektinas vertybes ir tikslus. Jas turi ir mūsų išeivijos visuomenė ir kiekvienas atskiras tautietis. Jas suvokti, suprasti ir pasiryžti jas sekti yra

bendra visuomenės užduotis ir jos kiekvieno nario asmeniška pareiga. Prie tųjų uždavinių suradimo ir paskelbimo prisideda ir spauda, būdama svariausia viešoji idėjų platintoja. Ji ne tik informuoja visuomenę, bet ir ją formuoja, t. y. ne tik josios viešąją opinią, bet ir gelmę.

Vedamaisiais (suvažiavime D. Koklytė pastebėjo, kad pasigendama ypač jaunimui pritaikytų, inspiruojančių vedamųjų), visuomenės dvasios formuotojų išvalgomis bei visa sukurta nuotaika spauda iškeltia tiek individualias, tiek visuomenines pozityviasias savybes, kaip patriotiškumą, pasiaukojimą, kūrybingumą, atsakingumą, taurų žmoniškumą, žmogaus egzistencinius rūpesčius, ne tik lietuviybės išlaikymą bet ir jos ugdymą, tautiškos kultūros kėlimą, atvirumą ir dėmesį pozityviems modernių laikų reiškiniams bei idėjoms ir t. t.

Iškeliamos vertybės negali likti abstrakčios: joms reikia ieškoti konkretizuotų formų. Dėl jų ypatingos svarbos kalbėsiu apie tris: jaunimo, literatūros ir vienybės; jaunimo, nes nuo artimo ir atviro ryšio su jais priklauso, ar jie priims mūsų vertybes; apie spaudos paramą literatūrai, nes literatūra gilesnė už spaudą, ir apie vienybę, kurios konkretizuota forma yra Lietuvių Bendruomenė.

Dėmesys jaunimui

Negalime abstrakčiai kalbėti apie jaunystės grožį, jaunimo vertę; turime vertinti patį jaunimą. Kaip Vyt. Germanas pastebėjo, "jaunimas labiausiai nori, kad rastų ten (spaudoje) save". O tačiau savęs ne visada atranda, kaip rodo nesenas jaunimo nusiskundimas "Kodėl jūs mus ignoruojate?" (žr. M. Norušytės str. Aukštesniosios Lietuvos Mokyklos 1963-1964 m. metraštyje "Mūsų Metai").

Ne tik kad vyresnė karta jaunimo nereitai nepastebi, bet ir nesupranta ir nesugeba prie savęs patraukti. Bet tik tiek, kiek juos pastebėsime ir suprasime, galėsime jiems padėti ir juos lietuviybės idealams laimėti. Spaudoje šis reikalas nuolat keltinas.

Nežiūrint aukščiau suminėto nesusipratimo, mūsų laikraščiai, palyginant daug

kreipia dėmesio į jaunuosius. Sveikintina "Dirva" ypatingai už Pedagoginio Lituanistikos Instituto referatų atspausdinimą; taip pat "Tėviškės Žiburiai" — už jaunimo, o "Draugas" — už jaunučių skyrius. Ypatingo dėmesio verta "Eglutė".

Parama literatūrai

Pati spauda yra daugiau trumpalaiko pobūdžio; todėl minties gelmes rečiau tepasiekia. Už ją platesnė ir gilesnė yra literatūra. Spauda užima tarpininkės vietą tarp rašytojų ir skaitytojų. Pastabomis, kritikomis ir recenzijomis ji sveria knygas ir vienus, ir kitų nauda: rašytojams — jų darbus vertindama, skaitytojams — juos pristatydamą. Čia laikraščiai ir žurnalai atlieka didelį darbą. Tik vengtini reklaminio pobūdžio neužtarnauti išgyrimai ir neobjektyvūs sprendimai apie "nesavųjų" kūrybą. Taip pat, nors spauda negali tiesioginiai provokuoti literatus — kūryba yra juk laisvas paukštis — tačiau savo vertinimu gali sudaryti atmosferą, skatinančią literatus nesisiaurinti lokalinio pobūdžio aprašymais, bet veržtis vis gilyn į visuotinesnius žmogaus rūpesčius.

VIENYBĖS IR SOLIDARUMO PUOSELĖJIMAS

Visuomenė turi būti vieninga ir solidari, kad ką nors bendrom pastangom atsiektų. Tuo labiau išėivijoje, kur darbai gausūs, o darbininkų mažai; kur, kas skaidosi, pakrinka; kur, kas atsiskiria, svetimaj aplinkoj ištirpsta.

Didelė užduotis atitenka spaudai, kuri vienintelė gali kasdien aplankyti tautiečius išėivijoje ir priminti, kad jie priklauso lietuvių tautai.

Be to, esame susiskirstę į įvairias grupes, sroves, pažiūras, organizacijas. Susiskirstyti dar nereikia susiskaldyti: tai gali kelti ir sveiką įtampą bei darbingumą. Susiskirsčius, susiskaldymo pavojus atsiranda tik tada, kai savo grupėse užsidaroma ir imama šnairuoti į kitus, kai pamirštami platesnieji visuomeniniai interesai.

Kaip gali prisidėti mūsų spauda prie vienybės ir solidarumo ugdymo?

*Virš tyvuliuojančio ežero
paviršiaus...*

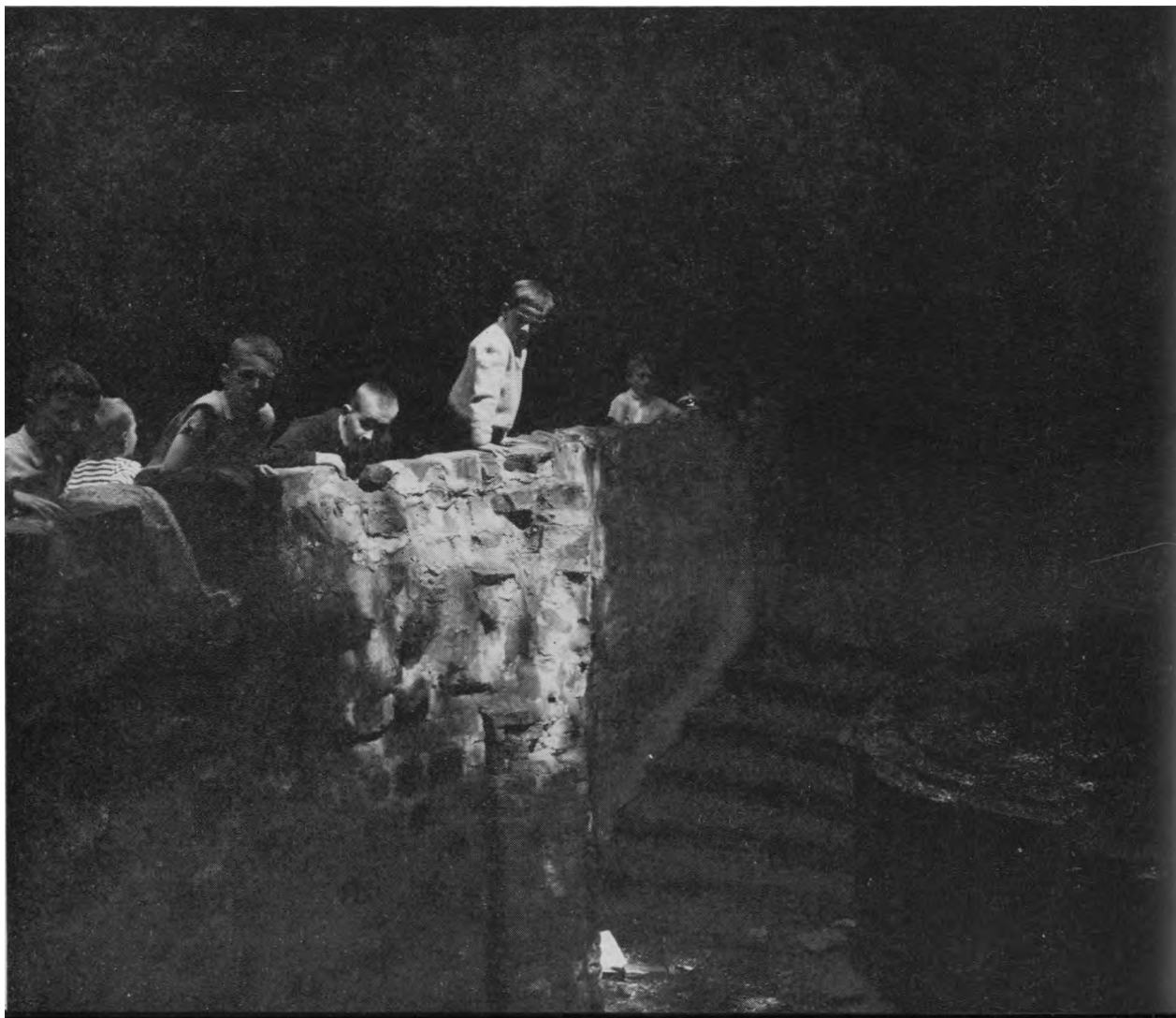
Supančio medžio pavėsy
Tylėdami žaidžia vaikai.
Galvutės papurusios, šviesios
Krūvon susiglaudę taikiai.

Supiltosios pilys iš smėlio
Atsimuša ju akyse
Džiaugsmingose... kartais ir vėlei
Kažko neramiai liūdnose.

Atodūsiu karštu, kvapiu
Į veidus jiems pūstelia vėjas ...
Jie meta žaislus ir keliu

Pro sodą nubėga prie upės,
Kur stebi, kaip vandenys liejas,
Ant kranto, lyg paukščiai, sutūpę ...

Vytautas Mačernis

ANKETA APIE SPAUDA

Spaudos ir radijo suvažiavimo metu buvo išdalinta anketa apie išeivijos spaudą. Anketos užpildymui sąlygos buvo nepalankios: laisvalaikis trumpas ir skirtas dalyviams pabendrauti gražioj J. Bačiūno vasarvietėj. Atsakymu buvo nedaug. Juos visus talpiname sekančiame puslapyje.

Tačiau svarbu žinoti ne tik, ką spaudos darbuotojai galvoja apie savo "produktą". Dar svarbiau — ką skaitytojai.

Visu skaitytojų prašome į tuos klausimus atsakyti. Tikimės išvystyti platesnio pobūdžio diskusijas apie vieną iš svarbiausių išeivijos institucijų — spaudą.

Mūsų laikraščiai (dienraščiai, savaitraščiai) paprastai ribojasi dviem požiūriais: 1) tam tikra daugiau ar mažiau apribota vietoje ir 2) tam tikru srovės, pažiūrų ar pasaulėžiūros atspalviu. Ir vienas, ir kitas šiose sąlygose nėra nei išvengiami, nei gal nevengtini. Vengtinas yra tik atsiribojimas tiek pirmu, tiek antru požiūriu.

Vietovinis atsiribojimas lengviau nugalimas. Mūsų laikraščiai paprastai turi atskirus skyrius kitų vietovių lietuvių veiklos apžvalgoms.

Sunkiau antruoju požiūriu. O visgi kai kurie vietiniai laikraščiai junta reikalą patarnauti savo skaitytojams vietovėse ir todėl talpina skirtingų organizacijų pranešimus bei įvykių kronikas. Tai sveikintinas reiškinys. Tie bandymai turėtų išsiplėsti į tikrai nuoširdų kitų grupių atsiemtą darbą įvertinimą jų veiklos aprašymuose. Taip pat tiktų ir kitų grupių žmones paprašyti parašyti į savuosius laikraščius.

Panašiai ir žurnalai, ypač organizacijų organai, trokštantys ugdyti savo narius visuomeniniam darbui, nesiribos vien savo veiklos darbų apžvalga, bet ras būdų kitus įvertinti, talpinant jų veiklos apžvalgas ar paprašant kitų parašyti į žurnalą.

Vienybė ir solidarumas pagrindiniai yra vidinio nusistatymo išdava. Tačiau vidinis nusistatymas ieško išorinės formos. Vieninga tauta buriasi į valstybę. Taip pat vieninga išeivijos visuomenė jungiasi į visus apimantį organizacinį vienetą, lietuvių atveju — Lietuvių Bendruomenę. Kaip tokia ji yra verta mūsų spaudos visokeriopos paramos.

***

Jei kas atsisako žurnalo ar laikraščio, tai dažniausiai nesako "neturiu pinigų užsimokėti", bet "neturiu laiko skaityti". Mūsų aplinkoje yra tiek daug su spausdintu žodžiu konkuruojančių dalykų, kad nuo to neretai nukenčia pati spauda, o taip pat ja nepasinaudoję tautietis.

Vajais ir kitkuo dar galima žmones išjudinti, kad jie užsiprenumeruotų. Bet kur kas svarbiau, kad jie spaudą skaitytų — ir skaitytų savo naudai. Tai padaryti gali tik spauda, pati būdama verta skaitymo. O jos vertė yra tiesioginiai proporcinga savo atsakomybės suvokimui ir jos uždavinių įgyvendinimui. Prie šių uždavinių įgyvendinimo bent keliomis mintimis gal prisidės ir šis pranešimas. Bet jis laikytinas tik nustatymu gairių diskusijoms. Tikimės, kad diskusijose iškils dar daugiau minčių.

(žr. šio puslapio viršuje.)

INFORMACIJA

Vienas pagrindinių spaudos tikslų yra padėti visuomenei suvokti dabarties įvykių raidą. Išeivijos spauda privalo: 1) visuomenę informuoti apie reikšmingus įvykius pasaulyje, tėvynėje, išeivijoje ir gyvenamajame krašte; 2) aiškinti tų įvykių reikšmę.

Ar mūsų spauda pakankamai informuoja apie įvykius ir padėti a) pasaulyje, b) tėvynėje, c) išeivijoje, d) gyvenamajame krašte? Ar ji atitinkamai išryškina tų įvykių svarbą?

Apie okupuotą tėvynę

Daugiau žinių apie tėvynę ir apie ten pasireiškusias nuotaikas.

Komentuojant medžiagą, laikytis maksimumo politinės išminties. Sakykime, pabrėžiant mums šviesius pragiedrulius (apie jaunimo atsparumą okupantui, to ar kito reikalo mums priimtinumą ir kt.), turėkime galvoje tai, kad tuo pasitaraujame okupantui, kuris mūsų spaudą seka ir atitinkamai reaguoja.

Apie įvykius išeivijoje

Lietuvių pasiekti laimėjimai išeivijoje. Laikraščiai stengiasi tai daryti, bet galėtų sustiprinti pastangas.

Apie gyvenamąjį kraštą

Mūsų spauda neturėtų užimti griežtos pozicijos tos ar kitos amerikiečių politinės organizacijos atžvilgiu (respublikonų ar demokratų), nes tai nėra mūsų tautos interesus.

Apie įvykių aiškinimą

Retas mūsų laikraštis "redaguojamas", daugiausia jie "primetami" straipsnių, korespondencijų, žinių. Dėl to jie bespalviai. Pavyzdžiui, mūsų dienraščių eiliniams numeriams perskaityti "pakanka" tik kokių penkių minučių. Liūdniausia, kad nėra įvykių laipsniavimo.

Didžiąja dalimi mūsų spauda savo skaitytojus informuoja ir formuoja pagal savo skonį. Todėl negauname pilno gyvenimo vaizdo arba gauname net iškreiptą. Norint turėti tikresnį vaizdą, reikia skaityti arba sekti bent kelis lietuviškus laikraščius. Bet tai neįmanoma eiliniam žmogui, todėl jis gyvena "išplautomis smegenimis".

DISKUSIJOS

Yra įvairių visuomeninių problemų, kurias reikia, viešumon iškėlus, plačiau apsvarstyti ir

prieiti konkrečiu išvadu. Ir spaudoje turi būti vietos viešoms diskusijoms. Koks yra redakcijos vaidmuo, diskusijas žadinant ir koordinuojant, kad jos būtų sėmingos? Kas darytina, kad būtų išvengta bereikšmė polemika ir asmeniškumai?

Diskusijų reikia. Jų net per maža. Bet diskusijomis nelaikome žmonių skirstymo į "savus" ir "nesavus".

KRYPTIES DAVIMAS

Spaudai visada, o ypač išeivijoje, tenka didelė užduotis visuomenei išryškinti jos siekimus — ją ne tik informuoti, bet ir formuoti. 1) Redakciniais vedamaisiais, 2) visuomenės dvasios formuotoju įžvalgomis bei 3) visa spaudos sukurta nuotaika laikraščiai ir žurnalai turi išryškinti asmeniškai ir bendrai siektinas vertybes bei tikslus.

Kokios ypač dabar pabrėžtinos individualios ir visuomeninės vertybės bei siekiai?

Mūsų laikraščiai turėtų ne tik informuoti, bet formuoti, ne tik vedamaisiais, bet ir gyvais pavyzdžiais iš gyvenimo.

Šiuo metu reikėtų ypatingai pabrėžti ne tik lietuviškos išlaikymą, bet neužmiršti ir kovos dėl Lietuvos laisvės.

Iš individualinių vertybių labai trūksta pozityvios iniciatyvos, kūrybingumo, platesnio žvilgsnio. Iš visuomeninių — bendro darbo įpročių, visuomeninio drausmingumo ir tvarkingumo.

VIENYBĖ - SOLIDARUMAS

Vienybė ir solidarumas yra būtinos sąlygos bendram ir darniam visuomeniniam darbui, ypatingai išeivijoje. Kaip mūsų spauda galėtų dar geriau išpildyti šį uždavinį?

Visiems laikraščiams tenka atsakomybė atvaizduoti visuomeninį gyvenimą kuo pilniau ir objektyviau. Sveikintinos yra ta kryptimi dedamos pastangos.

Į ką tektų kreipti daugiau dėmesio šioje srityje?

Redakcija turi sugebėti atrinkti dalykus, kurie jungia mus, bet ne skaldo.

Vengti straipsnių, niekinančių mūsų politinių grupių egzistavimą. Jų nuopelnai kuriant nepriklausomą Lietuvą yra neiginčytini. Politinė diferenciacija yra normalus kiekvienos tautos reiškinys.

NETURTAS AUKSO ŠALYJE

VACLOVAS KLEIZA

Keista kalbėti apie neturtą ir vargą, kuomet visa būtis aplink mus alsuoja progresu, aukštu gyvenimo lygiu ir neišpasakytu prekių gausumu. JAV-ių ekonomija žydi ir plečiasi. Bedarbių skaičius laikosi maždaug tame pačiame lygyje. Automobilių pramonė gyvena aukso dienas. Jei prieš 10 metų 7 milijonai mašinų, pagamintų per metus, buvo tik svajonė ir siekimas, tai šią dieną jau realybė ir ekspertai pradeda kalbėti apie 8 milijonus. Turėti vieną mašiną namuose beveik būtinybė. Gi dvi mašinos jau nebesidaro prabanga ir pranašaujama, jog kelių metų bėgyje trys mašinos nebus retenybė.

Krautuvių langai lūžte lūžta nuo prekių gausumo. Rekordiniai pirkinių skaičiai švelniai kutena biznierių pinigines. Laikraščių ekonominių skyrių antraštės šviečia džiaugsmu ir pasitenkinimu.

Bet tuo pačiu metu, kai šio krašto milijonai gyventojų sėdi prie gausiais valgiais ir gėrimais apkrautų stalų nuosavuose namuose, kai prie namo durų stovi apynaujė, o gal ir truputį padėvėta mašina, kai draugai lankosi pas draugus ir kelia tostus tolimesniam pasisėkimui, kai salėse ir pasilinksminimų vietose knibžda masės žmogiškų vabalų, kai prekybininkai skuba į bankus padėti surinktus skatikus, tuo pačiu metu šiame aukso krašte, mūsų tarpe yra tarp 35 ir 50 milijonų beturčių ir vargšų, kurie sėda prie stalo, ne-

lūžtančio nuo gėrybių, bet vos pajėgiančio apginti nuo bado. Tačiau jų rytojus neaiškus ir blankus. Jiems bus sunku ištartį padėkos žodžius, nes nėra daug, už ką dėkoti, nebent tik už gyvenimą ir skurdžią egzistenciją. Jie daugiau prašys, negu dėkos. Jie prašys duonos kąsnio sau ir savo šeimoms, rūbų kūnui pridengti, ir pastogės galvai priglausti nuo šalčio ir lietaus. Jie neprašys naujos mašinos ar gražių žaislų. Jiems mažai rūpi pasilinksminimų salės ir juokas. Jie bando išbristi iš skurdo, į kurį juos gyvenimas nubloškė. Jie diena iš dienos kovoja už egzistenciją.

Tai milijonai tų, kurie neturi darbo, kurie yra paliegę, kuriuos slegia ilgų metų eilė. Tai nematomi šio krašto gyventojai. Juos tiksliai apibūdina Ben Bagdikian:

“Šio krašto viduje yra pasaulis, kuriame Amerikos sapnas miršta. Tai pasaulis, kur kiekvienas gyventojas keliasi iš savo lovos vidurnaktį ir ją traukia kiton vieton, kad lietus neužlytų. Tai pasaulis, kuriame nėra elektros šviesos; tačiau šaldytuvas yra labai vertinamas, nes jis apsaugoja maistą nuo žiurkių. Tai pasaulis, kuriame kiekvieno mėnesio gale ištisos šeimos maitinasi tik duona ir laukinėmis uogomis. Tai pasaulis, kuriame žiemos metu vaikai ir kūdikiai miega ant grindų bulviniuose maišuose ir kur vaikų plaučiai rentgeno spindulių šviesoje atrodo kaip seno žmo-

gaus plaučiai. Tai pasaulis, kuriame mokiniai sėdi mokyklos suole alkani ir apatiški gyvenimui. Tai pasaulis, kuriame žmonės miršta 10, 20 ar net 30 metų anksčiau, negu jų kiti bendraamžiai. Jie yra neturtingieji. Jie nėra vien psichologiškai pažeisti ir jie nesiriboja vien tik kuria nors vietoje ar didmiesčiu. Jų rasime kiekviename šio krašto kampelyje. Kai kuriose vietose mes nieko daugiau nerastume kaip tik neturtinguosius” (“Saturday Evening Post”, 1963, gruodis).

MILIJONAI

Bent 40 milijonų JAV-ių gyventojų randasi sąlygose, kurios yra žemiau priimto gyvenimo standarto. Jie neturi pakankamai maisto, neturi žmoniškos pastogės ir ligos atveju jiems nėra suteikiama tinkama mediciniška pagalba. Nuostabu, bet jie mažai skiriasi nuo kitų žmonių ir gatvėje jų gal net neatpažintume skubančioje masėje. Tačiau juos likimas nuskriaudė. Nu-

VACLOVAS KLEIZA dirba Cook apskr. Valstybinės Pašalpos Departamente. Anksčiau pelnęs psichologijos bakalaureatą Illinois Universitete, šiemet įsigijo magistro laipsnį socialinio darbo (social work) srityje.

skriaudė, nes jie gimė neturtingoje aplinkoje. Mokslas jiems buvo sunkiai prieinamas ir jie turėjo anksti išeiti iš mokyklos suolo užsidirbti duoną sau ir savo broliams. Gal būt, jų kūno oda yra juoda. O gal jie yra ligonys. Nekartą jie yra virš 40 metų ir buvo atleisti iš darbo — per jauni mirti arba gauti pensiją ir per seni rasti kitą darbą. O gal jie yra maži ūkininkai ir savo gyvenimu yra atsilikę nuo atominio amžiaus.

Tačiau užteks spėlioti. Sustokime ir pažvelkime į tuos milijonus iš arčiau.

Pirmausia, kodėl teigiame, jog šiame krašte yra tarp 35 ir 50 milijonų neturtingųjų? Kas apsprendžia neturtingojo būvi?

Pagal 1960 metų J.A.V.-bių gyventojų surašymo duomenis, 4 asmenų pajamų vidurkis buvo 6800 dol. Bet statistika visuomet gali būti apgauli. Teisingiau būtų teigti, kad pusė visų šeimų šiame krašte turėjo mažiau negu 5600 dol. pajamų per metus; vienas trečdalis — mažiau negu 4000 dol.; 22% uždirbo mažiau negu 3000; 13% — mažiau negu 2000 ir 5% — mažiau negu 1000.

Jei pripažinsime, kad aukščiau minėtai šeimai (4 asmenys) pragyventi reikia bent 3000 dol. per metus, o pavieniui asmeniui 1000 dol., tai tuomet šiame krašte mes turime 36 mil. neturtingų. Gi jei tuos skaičius pakelsime ligi 4000 ir 2000 dol., tai tuomet turime 54 mil. beturčių.

Jei apsistosime prie 36 mil. skaičiaus, tai jie bus pasidalinę maždaug sekančiomis grupėmis. Apie 8 mil. gyvena kaimuose. Kiti 8 mil. yra virš 65 metų amžiaus; apie 7 mil. — be ypatingo amato, pvz. lėkščių plovėjai, ligoninių aptarnautojai ir t. t. Apie 500.000 Amerikos indėnų papuola neturtingųjų kategorijon, Liku-

šieji 12,5 mil. sudaro tuos, kurie šiuo metu yra be darbo, nes jų pramonės užsidarė arba sumodernėjo. Šios grupės atstovai kartais dirba, bet didesnę metų dali būna bedarbiais.

Tur būt, labiausiai tarp visų neturtingųjų pastebimi negrai. Jie anksčiau buvo pietuose, bet dabar bent du trečdaliai šių neturčių yra susispietę didžiuosiuose miestuose. Daugelis iš jų emigravo iš pietų į miestus po antrojo pasaulinio karo ir po Korėjos konflikto. Tuo metu buvo didelis darbo jėgos poreikavimas. Bet, kadangi jie buvo paskutiniai pasamdyti, kai darbai atslūgo, jie buvo pirmutiniai atleidžiami. Kai fabrikai sumodernėjo, kas pirmieji tai pajuto, jei ne juodieji šio krašto gyventojai? Jie sudaro maždaug 22% visų Amerikos beturčių. Įdomu tai, kad šitai yra dvigubai daugiau negu jų proporcija visam gyventojų skaičiui. Nors kai kam atrodo ir keistai, bet skaičių atžvilgiu didumą neturtingųjų šiame krašte sudaro baltieji.

Reikia sutikti su faktu, kad Amerikos neturtingųjų negalime lyginti su kitų kraštų neturtingaisiais, nes kiekvienas kraštas turi skirtingą gyvenimo standartą. Kai kalbame apie neturtą šiame krašte, tai lyginame jį proporcingai šio krašto gyvenimo lygiui. Jei, pavyzdžiui, kurioje nors Azijos ar Afrikos valstybėje asmeniui vieno mėnesio pragyvenimas kainuoja 10 dol., tai to negalėtume pasakyti apie Amerikos gyventoją. Bet tas situacijos nepakeičia.

NETURTO PRIEŽASTYS

Kodėl mes turime tiek daug beturčių krašte, kuris turi aukščiausią bet kada turėtą gyvenimo lygį visame pasaulyje? Kokios yra šio reiškinio priežastys?

Jų yra daug. Kitos dar ir šiandien nežinomos ar neįaiškinamos. Sunku būtų atrasti kuria nors viena pagrindinę priežastį šiam neturtui. Nėra reikalo aiškinti, jog kiekvienas asmuo yra atsakingas už savo veiksmus ir tuo pačiu dažnai už savo pasisekimą ar skurdą. Nors žmogus ir yra savo laimės kalvis, bet, prieš pradėdamas kalviauti, reikia turėti įrankius ir žinoti ką daryti.

Viena iš svarbiausių priežasčių yra nepaprastai greita technikos pažanga. Su pažanga ateina ir nauji reikalavimai. Tai, kas buvo tinkama ir gera vakar, šiandien jau yra pasenę ir turi užleisti vietą naujoms idėjoms ir naujiems žmonėms. Beveik kiekvieną dieną skaitome apie naujus išradimus ir patobulinimus. Kokią svarbą tai turi mūsų diskutuojamam klausimui? Su technikos pažanga sumažėja ir reikalingų darbininkų skaičius. Mašina pakeičia žmogų.

Viename fabrike Philadelphijoje prie vieno gaminio dirbo 100 darbininkų. Prieš du metus buvo suprojektuotos naujos mašinos tam darbui atlikti. Šiandien ten pat dirba tik... 3 žmonės. O kas atsitiko su likusiais 97?

Arba kitas pavyzdys. Willie McGee, 42 metų juodukas dirbo Čikagos skerdyklose kaip vilnų traukėjas ir odų rūšiuotojas. Jis baigė 2 pradžios mokyklos skyrius Mississippi. Šis 6 vaikų tėvas buvo stiprus ir raumeningas. Skerdyklose jis buvo gerbiamas savo draugų ir vyresniųjų, nes pasižymėjo tvarkingumu, pastovumu ir geru darbo atlikimu. Jis buvo skaitomas vienu iš geriausių darbininkų ir jo atlyginimas dažnai siekdavo 295 dol. per savaitę. Bet kompanija tobulėjo ir vilnų traukimą bei odų rūšiavimą pradėjo atlikinėti

naujos mašinos. Mūsų Willie McGee buvo atleistas iš darbo. Kurį laiką gyveno iš bedarbio kompensacijos, bet ir ta pasibaigė. Pagaliau jis kreipėsi į valdžią, prašydamas pašalpos, kuri jam buvo suteikta.

Su technikos pažanga atsirado ir didelė specializacija. Beveik kiekviena specializacija reikalauja mokslo. Gi daugelis, ypatingai vyresnio amžiaus žmonių, mokslo stokojo, nes praeityje jam nebuvo teikiama tiek daug reikšmės. Užteko, kad turėjai stiprius raumenis, ir darbas garantuotas. Šiandien padėtis pasikeitė. Protas ir mašinos pakeitė raumenis. Dar viena statistika. Pagal neseniai valdžios paskelbtus duomenis, šiame krašte yra 11 milijonų suaugusių asmenų beraščių. Be to, 23 mil. nėra baigę daugiau kaip 7 pradžios mokyklos skyrius. Išvados aiškios.

Susieta su technine pažanga yra smarki ir gausi spraus-tis į didmiesčius. Žmogus yra tiesiog stumiamas iš kaimo miestan, kuris spindi ir žiba gražiomis spalvomis ir savo triukšmu nustelbia bet kokią iniciatyvą. Ir kodėl ne? Miestas atstovauja geresnę būti ir gyvenimas įgauna platesnes išraiškas.

Problema ne tame, kad keliamasi į miestus, bet tame, kad tie, kurie atsikelia, daž-

niausiai nėra pasiruošę ir nėra paruošti miesto gyvenimui. Kaime ir mažame miestelyje visai kita aplinka. Ten dienos bėga ramesne vaga, šeimos gyvenimas pastovesnis, ir pats žmogus labiau jaučia moralinę paramą ir uždedamas ribas jo veiksmams. Gi didmiestyje tai visa dingsta. Šeima nebėra pagrindinis atramos punktas. Darbo ieškojimas ir gavimas komplikuothesnis. Visa rieda dideliu greičiu ir niekas nestojo ir netaria raminančio žodžio. Dažnai naujai atvykęs finansiniai nėra pajėgus gyventi geresniame rajone ir turi pasitenkinti tuo, kas pigiausia. Bet čia, greičiausiai, laikosi ir jo anksčiau atvykę draugai. Ir taip žmogus pasijunta įtrauktas į neišnarpliojamą tinklą. Vienas pavyzdys. Prieš porą metų atsidarė Calumet uostas. Paskelbta, kad bus 1 milijonas darbų, o iš tikro buvo tik apie 25.000.

Rasinė diskriminacija šiame akligatvyje vaidina svarbią rolę. Ji neturtinguosius gimdo kiekvieną minutę. Jau anksčiau buvo minėta, jog negras yra paskutinis samdomas ir pirmutinis atleidžiamas. To išvadoje yra gana sunku nesutikti su teigimu, kad negrų šeimos gyvenimas yra labai nepastovus, nes negras sunkiai gauna darbą su geru atlyginiu, įgalinančiu jį išlaikyti sa-

vo šeimą. Todėl šeima dažnai lieka be tėvo, nes desperacijoje žmogus palieka savo vaikus ir tikisi, jog kas nors jais pasirūpins. Ir taip tik didėja neturtingųjų skaičius

Liga ir senatvė — tai dar dvi nemažos vargo priežastys. Daug šiuo metu yra kalbama apie socialinį draudimą ir paramą gydymuisi (medicare). Tai atskira tema, bet čia verta tik paminėti, nes ligos atveju ne vienas ir turtingesnis tampa beturčiu.

Nors JAV yra pirmaujantis progreso kraštas pasaulyje, tačiau socialinių reformų srityje jis yra atsilikęs bent 50 metų. Kai 1935 metais buvo priimtas socialinio draudimo įstatymas (Social Security Act), jo tikslas buvo apimti visus krašto gyventojus, turtingus ir vargšus. Deja, taip neįvyko. Lai-kui bėgant ir dolerio vertei krintant, socialinės pensijos Čekis nepajėgia padengti net pagrindinių pragyvenimo išlaidų. Šiek tiek pasiturintieji dažnai pajėgia pensijos čekį papildyti savo asmeninėmis santaupomis, bet skurduolis to negali padaryti. To išvadoje, ligitiniai ir pensijon išėję seneliai gyvena skurdžias dienas ir, atrodo, lyg savo vargu apmoka tą nepakeičiamą gyvenimo dėsni — senatvę. O gal tai patvirtina puritonų dėsni,

kad neturtas yra baudos užsi-traukiamas ant savęs už blogus darbus. Atseit, jei esi turtingas, tai tuo pačiu pelnai ir dangaus karalystę.

Dar vertėtu paminėti vieną svarbią priežastį, kuri dažnai būna pamirštama. Tai nepakankamas dėmesio ir svarbos kreipimas į šeimos gyvenimą. Jei tautoje atsispindi šeimos moralė, tai šiame krašte dažnai tektų rimtai susimąstyti. Tiesa, per spaudą, radiją ir televiziją yra pabrėžiama šeimos gyvenimo svarba ir religijos įtaka žmogui. Juk virš 90% visų amerikiečių sekmadieniais eina į bažnyčią. Bet kyla klausimas. Ar bažnyčios lankymas įrodo religijos svarbą? O gal tai tik socialinės klasės reiškinys?

Daugeliu atvejų pakrikęs šeimos gyvenimas veda neturtan ir nusivyliman. Kodėl mes turime 8 milijonus senelių, gyvenančių varge? Argi jų visi vaikai irgi vargingai gyvena? O gal tie vaikai nejučia jokios pareigos savo tėvams senatvėje suteikti pastogę? Deja, šitais klausimais mažai pasisakoma, nes, amerikiečių išsireiškimu, "it's too close to home" — per arti savų namų. Nejaugi kitų kraštų gyventojai yra kitokie, kad jie pajėgia savo tėvus senatvėje išlaikyti?

MES JŲ NEMATOME...

Kalbame apie neturtinguosius. Bet kad mes jų nematome, pasakys ne vienas. Kur jie yra. Gi Čikagoje tai tikrai beturčių daug negali būti, nes čia didžiausias darbų pasirinkimas ir aukštas gyvenimo lygis. Tai tiesa, bet mes dažnai neturtingųjų nematome.

Pirmiausia. Amerikoje mes randame geriausiai apsirengusius vargšus visame pasaulyje. Čia, atrodo, yra daug lengviau

apsirengti, negu pavalgyti. Be to, neturtingieji iš paskutiniųjų stengiasi padoriai rengtis, nes jie nenori būti išskirti iš gyvenimo. Geriau bus alkanas, bet bent tik žmoniškai apsirengęs.

Antra. Kur neturtingieji didmiesčiuose būna daugiausiai susispietę? Centrinėje arba netoli centrinės miesto dalies. Tuos kvartalus matome tik į darbą važiuodami. Pagrindinėse gatvėse skurdo mažai matosi. Be to, naujieji ekspresiniai keliai tą vargą dar labiau paslepia. Argi be reikalo pastebima masinė emigracija į priemiesčius? Miestas paliekamas neturtingiesiems, o laimingieji kraustosi toliau.

Trečia. Daugelis iš skurdulių nėra pajėgūs išeiti iš savo keturių kambario sienų. Čia turime galvoje ligonius ir senelius. Jų net kaimynai nemato.

Ketvirta. Jei kam teko pervažiuoti per Pensilvaniją, W. Virginiją ar Alabamą, tas gal ir turėjo progos pamatyti skurdą. Tai kadaise buvę anglių kasyklų centrai, kur gyvenimas klestėjo. Pasibaigę anglių arudai, jaunimas išskrido kitur laimės ieškoti, ir miestai liko tušti.

.. . BET JIE NETOLI MŪSŲ

Neseniai viename lietuvių laikraštyje buvo rašyta apie garsiojo Shenandoah slėnio vieną miestelį. Jame prieš 20 metų buvo 40,000 gyventojų, didelė dalis lietuvių. Šiandien ten beliko tik 10,000 ir tie patys daugiausia gyvena iš san-taupų arba valdžios pašalpos. Ten namai parsiduoda po 1 dol., bet... nėra pirkėjų. Ir ta istorija kartojasi šimtus kartų. Šiandien mes važiuojame puikiais keliais ir skrendame lėktuvais. Matom tik prabangą ir progresą. Vargas ir neturtas

susigėdo ir pasislėpė. Bet jis netoli, jis aplink mus. Sustokime kada nors ir pasukime mašinos vairą į mažuosius Amerikos kelius. Ten pamatysime antrąją Ameriką ir visai kitą veidą, kuris išvogtas skausmu, neveltimi ir apatija. Ieškoti toli nereikia. Kad ir Čikagoje — pavažiukime ligi 135 ir Kedzie gatvių. Tai Robbins miestelis. Jame 99% negrų. Mes čia atrasime ištišus blokus, kur lietuviškos bakūžės primins rūmus, palyginus su namais, susigūžusiais šiame miestelyje. Daugelis namų neturi jokio vandentekio ir elektros. Ir tai ne Pennsylvania ar Alabama. Tai vienas iš artimiausių Čikagos priemiesčių. O jų yra ir daugiau.

* * *

Neseniai žuvęs prezidentas Kennedy, kuriam šios problemos buvo labai arti prie širdies ir kurio pradėtas darbas paliks gilius pėdsakus socialinių reformų srityje, kartą yra išsireiškęs, jog neturtas šiame krašte yra paradoksas, kurio mes neturime lengvai praleisti pro pirštus.

Vatikano Visuotiniame Suvažiavime Ispanijos kardinolas De Arriba stipriai iškėlė socialinį momentą, kalbėdamas, jog reikia daryti pastangų varguomenės padėtį gerinti: "Joks tikras Dievo šeimos narys negali niekam leisti kentėti, juo labiau mirti iš bado. Tačiau vien pagalbos neužtenka. Yra rimta pareiga iš viso pagerinti socialinę padėtį. Mes negalime palikti marksistams neturtėlių masių padėties gerinimo. Kristaus paskelbtasis meilės įsakymas reikalauja, kad mes domėtume neturtingaisiais, ir tas yra ne patarimas, o įsakymas. Neturtingųjų klasių padėties pagerinimas yra deganti pareiga".

Pereitų metų gruodžio 4 popiežius Paulius VI paskelbė Konstituciją apie Liturgiją ir pranešė apie savo kelionę į Šventąją Žemę. Savo dvasia šie įvykiai sutampa. Šv. Tėvas kviečia mus grįžti prie Evangelijos šaltinių. Šventojoje Žemėje jis sutinka Kristų ir kartoją mums Jo žodžius; Konstitucijoje apie Liturgiją jis kreipiasi į visą Bažnyčią garbinti Jėzų Kristų, Jo klausyti, Jį sekti, gyventi Jo gyvenimu. Popiežiaus žodžiais, Dievui priklauso pirmoji vieta mūsų gyvenime, malda yra mūsų pirmoji pareiga ir liturgija pagrindinis dieviškojo gyvenimo šaltinis.

Kaip sugrįžti prie šio šaltinio? Konstitucija siūlo: įvesti savą kalbą į viešąją kultūrą ir geriau pažinti liturgijos dvasią.

LIETUVIŲ KALBA ŠV. MIŠIOSE

Vyskupas V. Brizgys, aiškindamas iš Romos gautą raštą, pasakė, kad lietuviai gali vartoti savo kalbą šv. Mišiose "arba savo bažnyčiose, arba jiems skirtose šv. Mišiose svetimoje bažnyčioje, kur savos nėra". Žodžiu, lietuviai turi teisę melstis lietuviškai šv. Mišiose.

Liturginio atsinaujinimo dvasioje vertėtų pabrėžti šv. Mišias kaip bendruomenės auką. Savos kalbos įvedimas mums čia labai pasitarnaus. Iš tiesų, lietuvių kalba šv. Mišiose padės mums ir tautiniu, ir religiniu atžvilgiu, jei tam

GYVOJI LITURGIJOS DVASIA

GEDIMINAS
KIJAUSKAS, S. J.

tikslui sukauptomis jėgomis: (1) paruošime gražią ir aiškia lietuvių kalba mišiola kasdieniniam vartojimui, (2) pasiruošime aktyviam dalyvavimui šv. Mišiose, kur visi tikintieji kartu jungiasi į krikščioniškosios bendruomenės auką.

Mišiolas

Ruošiant mišiola kasdieniniam vartojimui, būtų pravartu pasižiūrėti į kitų kraštų pavyzdžius, kad ir prancūzų išleista **Missel biblique de tous les jours**. Pastebime jame biblinio aspekto pabrėžimą; aiškia kalbą, trumpą ir labai reikšmingą įvadą kiekvienos dienos Mišioms, pradžioje mišiolos trumpą religinę žmonijos istoriją, gale — svarbesnių biblinių ir liturginių žodžių paaiškinimą. Į šį darbą vertėtų įtraukti mūsų kalbininkus ir stilistus, kad jie duotų šiai krikščionių bendruomenės maldai ir lietuvių kalbos aiškų koloritą.

Tėvų Įnašas

Mišiola reikės mokėti panaudoti. Mūsų sunkiose tremties sąlygose gražų "liturginį apaštalavimą" atliks ir tėvai, kurie paruoš savo vaikus aktyviam ir sąmoningam dalyvavimui šv. Mišiose. Bet pirmiausiai patys tėvai turės ge-

rai pažinti pastovias ir kintamas Mišių dalis bei žinoti, kaip jas derinti su kunigo atliekamomis apeigomis prie altoriaus.

Organizacijos

Ateitininkų, skautų ir kitos organizacijos gali labai pozityviai prisidėti prie liturginio atsinaujinimo įgyvendinimo. Tremtyje organizaciniai reimai mokslo ir stovyklavimo metu yra gal palankiausi ne tik paruošti narius aktyviam dalyvavimui šv. Mišiose, bet tiesiog duoti jiems progą išgyventi šią naują dvasią, kurią Liturgijos Konstitucija siekia atgaivinti tikinčiuosiuose. Pesiēmę šia dvasia, organizacijų nariai gali aktyviai prisidėti prie šio atsinaujinimo paskleidimo parapijose.

Lietuvių kalba šv. Mišiose, išviršinis įsijungimas į liturgines apeigas, iš tiesų, yra tik pradžia liturginiame atsinaujinime.

GYVOJI LITURGIJOS DVASIA

Pirmasis Visuotinio Susirinkimo dokumentas kviečia grįžti prie pagrindinių klausimų, prie gyvosios liturgijos dvasios — atidaryti visiems žmonėms dieviškojo gyvenimo turtus. Pilnesnis susipažinimas su apeigomis ir savos kalbos įvedimas turi padėti at-rasti gyvuosius vandenius, kurie teka per šventuosius veiksmus. Liturgijoje pas mus ateina Dievas, veikia Jėzus Kristus (nukelta I sekantį puslapi)

MOKSLININKĖS SIŪLomos NAUJOS PAŽIŪROS Į MOTERS PAŠAUKIMĄ

GINTARĖ IVAŠKIENĖ

Ar moteriai užtenka būti vyro žmona, vaikų motina, virėja ir skalbėja? Ar tai gali užpildyti jos gyvenimą, ją pilnai patenkinti?

"Ne!" atsako viena mokslininkė — žmona — motina šiuo metu JAV-ėse labiausiai perkamoje "The Feminine Mystique" (Dell, 75 c.) knygoje. Ji pataria visoms moterims, šalia žmonos ir motinos pareigų, dirbti mėgiamoje profesijoje.

Siūlomos pažiūros į moters vaidmenį yra revoliucioniškos. Ne be reikalo jos sukėlė tokią audrą JAV-ėse.

Kyla visa eilė klausimų: Ar iš tikrųjų moterys yra taip labai nepatenkintos savo dalia? Ar galėtų visos moterys studijuoti ir dirbti savo profesijoje?

Nors ši tema tiesioginiai taikoma moterims, ji liečia ir vyrus. Kaip jie žvelgia į savo turinčias vaikų žmonas, kurios dirba ar dirbtų savo profesijoje?

Gerbiamųjų skaitytojų — tiek moterų, tiek vyrų — prašome pasisakyti šios temos klausimais.

Šiame numeryje talpiname G. Ivaškienės paruoštą "The Feminine Mystique" knygos santrauką, o sekančiame spausdinsime jos kritišką vertinimą. Po to seks skaitytojų pasisakymai.

R e d a k t o r i u s

LITURGIJA ... (iš 233 psL.)

tus ir yra statoma Bažnyčia.

Gyvoji liturgijos dvasia gražina mus į patį centrą, prie Kristaus asmens. Jis yra "kelias, tiesa ir gyvenimas". Jis yra liturgijos Viešpats: Jis skelbia Evangeliją, ateina pas mus sakramentuose; Jis surenka savo tikinčiųjų bendruomenę ir veda ją pas Tėvą. Krikščionių bendruomenė pilniausiai išgyvena šią naują vienybę, kai atnašauja Kristaus auką, nes tada ji tikrai gali pasijusti "vienos širdies ir vienos sielos" (Apd. 4:32).

Dieviškasis kultas slepia kiekvienam krikščioniui didelius turtus. Tie turtai bus jo,

kai jis atidarys savo širdį Dievo Žodžiui Evangelijoje; kai šv. Mišias jis padarys savo gyvenimo centru ir paaukos bei pašventins jose save ir pasaulį, kuriame jis gyvena.

Liturginės reformos greit pasidarytų neveiklios ir nuobodžios be gyvosios dvasios, kuri jas gaivina. Visuose pakeitimuose reikėtų laukti mažiau stebinančių ir sukrečiančių staigmenų; geriau siekti tokio atsinaujinimo, kuris neša išganymą, naują gyvenimą. Naujam gyvenimui augti ir bręsti visuomet reikia kantrybės ir nenuilstamo darbo bei rūpestingumo.

ŠAPELIS SKRUZDĖLYNE

Pereitais metais didelian skruzdėlynan įkrito šapelis. Suūžė, sulingavo; piktinosi ir gynėsi skruzdės.

Skrudzėlynas — Amerikos moterų pasaulis. Šapelis — Betty Friedan knyga "The Feminine Mystique".

Kodėl toks didelis subruzdimas?

Autorė puola labai jautrią sąvoką — moters vaidmenį šeimoje.

Pirmiausia, keletas žodžių apie pačią autorę: vidutinio amžiaus moteris, mylinti žmoną ir trijų vaikų motina, psichologijos daktarė. Kvalifikacijos tokiai knygai parašyti tikrai rimtos: žmona, motina, mokslininkė — maždaug tokia tvarka.

Visas nesusipratimas tame, kad gali susidaryti išpūdis, jog autorė norėtų kiek pakeisti tvarką: mokslininkė, žmona, motina. Žvilgtelėkime į pagrindines knygos mintis, kol kas dar be kritikos.

"BEVARDĖ" PROBLEMA

Autorė teigia, kad moterų gyvenime pastebėjusi stipriai rusenančią, kaip ji pati vadina, "bevardę" problemą. Ji labiausiai pasireiškia vidurinio klasės (ekonomiškai grupuojant) ištekėjusiose moteryse. Tai yra gana arti paviršiaus slypintis nepasitenkinimas savo dalia. Po kelerių vedybinių metų, kai vyresnieji vaikai jau mokyklon dairo-

si, Mama pradeda savęs klausiti:

— Ar čia visa mano gyvenimo prasmė — būti žmona, motina, virėja, mokytoja, tarnaitė, namų dekoruotoja, gailestingąja seserim...?

Ko gi tai moteriškai dar reikia? Ar ne didžiausia laimė jausti, kad pasaulin atvedė naujų būtybių, jas augina ir auklėja:

Tačiau ir vėl ji savęs klausia:

— Argi man lemta tik per kitus pasaulyje reikštis? Tik per vyro atsiectus darbus, tik per vaikų gerą išauklėjimą ir gerus pažymius?

Betty Friedan pastebėjo panašius klausimus kylant jaunoje ir vyresnėje moteryse; didelių ir mažų šeimų motinose; aukšto ir netaip aukšto išsilavinimo žmonose. Pasirem-dama savo ir kitų mokslinėmis studijomis, pašnekėsiais su mokslo draugėmis ir pažįstamomis, ji teigia, kad moteris yra sutverta kaip atskira asmenybė — su nuosavais protiniais sugebėjimais, meniškais polinkiais ir troškimais, ir todėl neturi viso to už-glemžti tik šeimos ribose.

Moteris jaučia nepasitenkinimą savimi, jei pilnai nenaudoja jai Dievo duotų talentų, jei nustoja gilintis savo-jon studijų šakon.

Kaip visa tai suderinti su motinos role? Juk ji turinti save paaugoti ant šeimos aukuro. Iš jos palaidotos individualybės turi gimti naujos kartos! Kodėl mūsų motulės

sengalvėlės negeidė sau nieko, tik aukojosi šeimos labui?

Autorė pilnai sutinka, kad moterys, kurių svarbiausias rūpestis yra kova su įvairiais nepritekliais, neturi laiko net pagalvoti apie save. Tik mes, gyvendamos gana patogų ir nerūpestingą gyvenimą vakarų civilizacijoje, pradėdame kažko ilgėtis. Didelis procentas moterų, kurios jaučia tą nepasitenkinimą savimi, bijo net sau prisipažinti, kad nėra laimingos vien motinystėje ir šeiminkavime.

Kaipgi prisipažins, jei bažnyčia, visuomenė, mokyklos, knygos ir žurnalai teigia, kad Motinystė — didžiausias moters išaukštėjimas? Po to moteriškai nieko daugiau nereikia. Nelaimingoji moteris pradeda galvoti, kad ji nevisai normali, jei nėra ekstatiškai laiminga savo rolėje.

“FEMININE MYSTIQUE”

Posakis “feminine mystique” kaip tik ir reiškia tą visuomenės sukurtą moters ideala, kurin turi sutilpti visos: storos ir plonos, aukštos ir žemos, stiprios ir silpnos moterys. Ir bando jos — desperatiškai bando — atitikti tam pavidalui. Kur reikia, apkarpo savo meninius gabumus, mokslinius siekimus — savo laimę.

Šio nenatūralaus “idealo” dėka, atsiranda vis daugiau ir daugiau protiniai pakrikusių žmonių, vyrų ir vaikų. Tai pa-

liečia ir vyrus su vaikais, nes savimi nepatenkintos žmonos amžinai stumia vyrus į didesnius žygdarbius, pinigus ir širdies priepuolius. Neturėdamos jokių kitų interesų, jos visai apsėda vaikus. Jie išeina gyveniman, nemokėdami pakelti nepasisekimų, nemalonumų ir atsakomybės, be iniciatyvos ir gyvenimo tikslo. Už juos viską padarydavo mylinčios mamytės.

Kas kaltas? Kas sukūrė toki moters ideala?

Pirmąjį kaltinimą autorė meta visiems moterų žurnalsams. Jie, šalia reklamuojamų šaldytuvų, kumpių, skalbimo mašinų ir plaukams dažų, beveik visai neduoda moters protui ir dvasiai peno. Visur pabrėžiamas moteriškumas — visiškas atsidavimas vyrui, vaikams ir namams. Reklamų gražios, laimingos, besišypsiančios, dažytos moterys siurbliuoja grindis, plauna indus ir vysto kūdikius. Kai turi minutę laiko, bėga lošti kortomis ar skaito virimo receptus.

Net ir žurnalai nevisada buvo tokie. Prieš 1949 m. juose tilpdavo straipsnių apie politinius įvykius, ekonomines kitų kraštų problemas. Būdavo aprašomos profesionalės moterys ir šeimų motinos, tapančios paveikslus ar rašančios romanus. Bet ilgainiui ir vienos, ir kitos tapo pasipiktinimo ir pajuokos objektais. Moterims skirtų žurnalų puslapiuosna įplaukė moteris virėja - kepėja - skalbėja.

Nuo 1949-tų metų Amerikoje išigali glaudus, tamprus šeimos gyvenimas — “togetherness”. Visi visuomet kartu. Nėra nei minutės vienatvei. Žmonės bijo vienatvės, nes, vieni likę, neturi ko galvoti ar veikti. Tėvas skaito laikraštį, o jam ant sprando lipa sūnus, kelių kampa tašo šuva, o žmona pakartotinai primena, kad išneštų laukan šiukšles.

Amerikiečiams vyrams kuri laiką toks gyvenimas patiko. Jie ir sukūrė jį. Grįžę Iš antro pasaulinio karo, paskui ir Korėjos karo, pasiilgę namų šilumos, sutūpę žurnalų redakcijose, jie vis labiau skleidė glaudumo mitą. Pokariniam laikotarpyje amerikiečiai atsiduso, kad pagaliau nebereikės rūpintis pasaulinėmis problemomis, ir užsidarė nuo pasaulio savo šiltų namų gūžtose.

Moterys, paveiktos žurnalų, išimtinai atsidavė šeimos gyvenimui, prarasdamos save.

Ši žurnalų sukurtoji idealios moters vizija visai nepalieka vietos moters ateities planams. Vienintelis būdas, kuriuo ji gali kurti — tai gimdant vaikus. Kaip ilgai gali moteris vesti egzistenciją, kurioje nėra vietos jos platesniems idealams, gilesniems apmąstymams?

Kaltina autorė ir pramonininkus. Daugiau kaip pusė Amerikos prekių pirkėjų ir vartotojų yra moterys. Pramonė žino, kad savimi patenkinata ir kitų užsimojimų turinti moteris, nepirks kiekvienos naujos prekės. Taigi, ir stengiasi savo reklamomis stiprinti tą moters-šeimlininkės tipą. Ištyrę, kad, būdama tik šeimninke, moteris nėra laiminga, jie jai siūlo pakeisti plaukų spalvą, nusipirkti naują suknelę — ir vėl sugrįš laimė. Ta vargšė — tiki, perka; kitą kartą — vėl patiki ir vėl nuperka. Pramonininkai taip pat ži-

no, kad moteris trokšta kurti. Taigi, jie jai siūlo tapti “kūrėja” ir “profesionale”. Nusipirkus naujos įmonės miltų, ji galinti “sukurti” originalų pyragą, išigijus skirtingų rūšių valymo chemikalų, ji taps “profesionale” valytoja, nes juk reikia ypatingai išmintingos moters, kad nutartų, kuriais milteliais valyti vonią, kuriais pečių, o kuriais prisvirusią keptuvę! Ji pasidaro beveik diplomuota “chemikė”.

Knygoje stipriai pabaramas Sigmund Freud už moters žeminimą. Yra žinoma, kad jis, paveiktas tų laikų dvasios, moteris laikė žemesnės prigimties nei vyrus. Jis nukalė posakį, kad moters anatomija yra visa jos gyvenimo paskirtis. Moteris pasiekia laimę tada, kai ji pilnutiniai atlieka savo lytinę funkciją.

Europoje ši Freudo teorija jau atgyvenusi. Amerikoje ji dar paplitusi, tarytum išganymo žodis. Autorė apgailestauja, kad amerikiečiai per vėlai pasičiumpa iš Europos atklydusias, ten jau pasenusias teorijas ir jomis tiki. Taigi, ir šiais laikais, populiarius nusištatymas yra tas, kad moteris tinkama ir laiminga tik tada, kai ji kompetentingai atlieka moteriškumo rolę.

Dabar jau ir amerikiečiai psichologai pradeda po truputį pastebėti, jog ne lytiniai instinktai, o stiprus troškimas tobuleti yra didžiausia žmogaus reikmė. Jei ši reikmė nepatenkinama, prasideda psichiniai sutrikimai.

Garsioji antropologė Margaret Mead taip pat daug prisidėjo prie lytinėmis funkcijoms pagrįsto moters idealo sukūrimo. Naudodamasi mažai civilizuotų Samoa tautelių papročiais, ji suformavo teoriją, kad moteris tik gimdydama pasiekia savo vertę. Net Samoa vyrai pavydi savo moterims tos privilegijos ir mielai gimdytų vaikus, jei tik galėtų.

Margaret Mead siūlo, kad ir vakarų kultūros moterys atsiduotų vien šiai profesijai.

Freud ir Margaret Mead įrodinėjimų paveiktos, Amerikos auklėjamosios institucijos nutarė, kad ir jos turi padėti mergaitėms ruošti moteriškumo rolę. Kadangi freudiniškai galvoja, kad aukštas mokslas padaro moterį vyriška, tai ir gimnazijų mokytojai ir universitetų profesoriai daugumoje yra nutarę nepersistengti, bemokydami mergaites.

Amerikos mokslo sistemoje, kiek tai liečia mergaites, labiau pabrėžiamas sugebėjimas prisiderinti prie aplinkybių, nei intelektas. Gimnazistėms yra patarinėjama nesvajoti apie matematikės, fizikės ar architektės profesijas, nes jos — vyriškos. Mergaitė, kuri jaučia patraukimą kuriai nors griežtųjų mokslų šakai, yra laikoma keistuole. Šiais laikais svarbiausia yra būti tokiai, kaip ir visos kitos.

Mergaitės stengiasi kuo greičiau tapti tipingomis moterimis: pasyviomis, priklausančiomis nuo kitų, konformistėmis, visai nepajėgioms kritiškai spręsti ar originaliai galvoti. Tada jos greitai išteka, dar net nebaigusios gimnaziją.

NEIGIAMYBĖS

Kiekvienas per ankstyvas įsipareigojimas kuriai nors rolei, sumažina galimybes subręsti. Žmogus nustoja progų skirtingose gyvenimo sferose išgyventi pasisekimus ir nusišvilimus, o tai yra reikalinga žmogaus asmenybės susiformavimui. Taip tos mergaitės per visą savo vedybinį gyvenimą lieka vaikais.

Kodėl šiais laikais tiek daug nesubrendusių jaunuolių vedasi?

— Todėl, kad šių laikų bendruomenėje jie neberanda kitos taip pastovios ir tikros

vertybės, kaip vedybos. Jie bijo ateities, nes nemoka planuoti. Mano, kad sukūrus šeimą, bus lengviau eiti per gyvenimą. Tokiems nesubrendusiems žmonėms vedybos yra užuovėja nuo gyvenimo audrų. Ar ilgai tos šeimos išsilaikys, jei į jas pradės skverbtis vargas, nepasisekimai ir ligos?

Jausdamos dvasios tuštumą, daug moterų nori, kad jų vaikai vis liktų kūdikiais. Tada jos būtų reikalingos ir naudingos. Ir taip, iš baimės tapti nereikalingomis, jos turi vis daugiau ir daugiau vaikų. Tokiais atvejais motinos ir vaikai gyvena simbozės stadijoje — kaip vienas organizmas. Vaiko asmenybei reikštis nebėra vietos. Simbiotinės meilės pažymys yra neribotas motinos nuolaidumas vaikui. Aplink vaikus vis tūpčiojanti motina pagaliau pritrūksta kantrybės, ir ima arba visai juos ignoruoti, arba net žiauriai su jais elgtis.

Knygos autorė teigia, kad dirbančių motinų vaikai yra daug savarankiškesni, gabesni, tvirtesnio charakterio. Savimi patenkinta moteris gali vaikui daug daugiau duoti to, ko jam tikrai reikia — supratimo ir užuojautos. Gi motinos, kurios neturi kur savo energijos išlieti, dvasiniai uždusina savo vaikus. Be to, jei motina visą laiką namie, dar nereiškia, kad ji daugiau vaikus auklėja, negu dirbanti motina. Namie užsisėdėjusios moterys dažnai taip bodisi savo vaikais, kad juos kiekviena proga nuo savęs tolyn varo.

Kai vaikai pradeda mokytis, tokios moterys prisigalvoja sau visokių darbų ir darbelių, kad jaustųsi užimtos. Jos dekoruoja šeiminingas roleles nereikšmingomis detalėmis, kad uždengtų savo tuštumą.

Tikras paradoksas, kad šių laikų moteris, turėdama siurblių, skalbimo mašiną ir elektrinių maišytuvą, yra labiau už-

imta, nei jos bobutė, kuri viską rankomis atlikdavo.

Kodėl? — Jei išigijo maišytuvą, kaipgi apsieis, nekepus pyragų kiekvieną dieną? Jei turi skalbimo mašiną, kaip nekeis kasdien rankšluosčių? Yra žinoma, kad miestietės praleidžia daugiau laiko virtuvėje, nei ūkininkės.

Pastebėta, kad tarnaujančios moterys namų ruošą, kuri namie esančiai moteriai trunka visą dieną, atlieka per dvi valandas. Juo moteris turi įdomesnių šalutinių interesų bei užsiėmimų, tuo ji greičiau atlieka namų ruošos smulkmenas.

Kadangi moterims nusibosta vis tie patys namų darbai, jos pradeda greičiau pavargti. Tada norisi daugiau miego — iš nuobodulio. Pradeda be saiko užkandžiauti, girtuokliauti, net su kitais vyrais santykiuoti. Jos tikisi, kad prasidės damos su kitais vyrais, atras savąjį „aš“, nes joms buvo įdiegta, kad tuštumo jausmą tik lytis galinti panaikinti.

Ne terapeutų pareiga pralaužti tą išgalėjusią dirbtino moteriškumo rolę su jos nešamomis blygībėmis. Tai turi padaryti visuomenė, pakeisdama savo nusistovėjusį nusistatymą moterų atžvilgiu, ir pagaliau — kiekviena moteris. „Moteriškumo“ šalininkai moterų dvasinį silpnumą, pasyvų, vaikišką pasidavimą ir nesubrendimą laiko labai teigiamomis moters savybėmis. Moterų išsivystymas yra sustabdomas fiziologiniame lygyje: lytis, maistas ir patogumai. Joms niekad nebuvo leista pakilti iki transcendencijos. Nėra tikimasi iš moterų, kad jos panaudotų visą savo dvasios lobį.

Gilesnių interesų žmonės nesibodi kasdieninėmis smulkmenomis, nes jos nepakankamai reikšmingos, kad apie jas daug galvotų. Žmonėms, kurie tik smulkmenomis gyvena, jos

yra vis tos pačios, ir tampa nuobodžiomis. Pirmieji šviežiai žiūri į paprasčiausius įvykius. Tokie žmonės ir mylėti gali daug giliau negu smulkmeniškai žmonės. Meilė pas juos yra ekstatiška, bet jei jos visai nėra, gali apsieiti ir be to.

Aukštų siekimų žmonės labiau džiaugiasi vienas kitu. Juo jie vyresni darosi, tuo jų meilė labiau auga. Tokie žmonės, save gerai supratę, sugeba ir kitus giliau pažinti. Jie darosi atviresni, nuoširdesni. Meilė giliose žmonėse yra skirtinga nuo kasdienšakai suprastos meilės. Ji nėra motyvuojama egoistiška būtinybe savo trūkumams užpildyti. Ji yra meilė — dovana. Meilė pas tokius žmones reiškia spontanišką vienas kitu gėrėjimąsi.

Šias mintis knygos autorė rašė, norėdama išsklaidyti klaidingą vyrų galvojimą apie išsilavinusias moteris. Daug vyrų galvoja, kad tokios moterys yra „šaltos“.

Giliu žmogumi moteris tampa tada, kai ji naudojami visu savo dvasiniu lobiu. Ji siekia tiek mokslo, kiek tam gabumo turi.

Moteris, neturinti jokie tikslo, planų ir idėjų, kurie užpildytų tuos metus, kai jos biologinė funkcija bus pasibaigus, savotiškai daro dvasinę savižudybę.

SIŪLOMI KELIAI

Ir štai Betty Friedan pataria moteriai nusikratyti jos dvasią varžančios siauro moteriškumo rolės:

1. Žiūrėti į namų ruošą ne kaip į savo profesiją, bet kaip į kuo galint greičiau ir efektingiau atliktinas pareigas.

2. Nepaskesti organizacinėje ir klubų veikloje, kuri dažnai niekur neveda ir niekam neatneša naudos.

3. Neeikvoti energijos mėgėjįškiems tapybos, skulptūros

KETURIASDEŠIMT KETURIOS VIRTUVĖS

Sugrįžęs į Romą vėl vakarą, nebegalėjau užėti į popiežiaus komisiją ir pranešti pirmininkui, ką buvau pasiekęs. Bet kitą rytą su juo susitikau ir labai nudžiugau, kad mūsų dviejų planai pilnai sutapo. Gerokai susijaudinęs, prelatas Baldelli man papasakojo apie Gaetos arkivyskupo žinią, kad to miesto burmistras neleidžia steigti popiežiaus virtuvės. Burmistras, matyt, esąs komunistas ir noris sutrukdyti popiežiaus šelpimo darbą. Ar aš negalėčiau tuojau nuvykti į Gaetą ir pasižiūrėti, kas ten darosi?

Pirmininkui atsakiau, kad vykti ir pats norėčiau, bet, deja, neturiu jokios susisieki-

mo priemonės. Ar aš negalėčiau gauti Vatikano sunkvežimį ir paimti maisto Terracina, Fondi ir Itri virtuvėms, kurios jau suorganizuotos? Nuvažiuoju į Formiją, sunkvežimį pasiųščiau atgal, o pats apsistočiau pas buvusios sekretorės motiną, kuri žadėjo parūpinti kambarį. Iš Formijos galėčiau pasiekti ne tik Gaetą, bet ir keletą kitų miestų, kur tučtuojau reikia steigti virtuves. Jei kuris nors mūsų komisijos valdininkas važiuotų iš Neapolio į Romą, po kokių 5 ar 6 dienų galėtų parvežti mane namo. Kad nebūčiau sekretorės motinai našta, reikėtų nuvežti jai bent keletą kilogramų maisto produktų. Paskui,

sugrįžęs į Romą, galėčiau nuvežti maisto Castelforte, Minturno, Scauri ir Spigno Saturnia virtuvėms, kurias galėčiau suorganizuoti iš Formijos. Taigi, ar galėčiau gauti ryto bent 30 centnerių maisto produktų ir atitinkamą sunkvežimį?

GREITA AKCIJA

Komisijos pirmininkas mėgo tokias greitas ir konkrečias akcijas ir čia pat pasiūlė važiuoti jo automobiliu į Vatikaną pas inžinierių Marcucci, Vatikano automobilių ir sunkvežimių direktorių. Jis pats jam paskambinsias ir paprašysias išpildyti visus mano pareidavimus. Su juo turėčiau

ir muzikos bandymams, nes jei tikro talento neturi, tai tik trumpam laikui praskaidrins gyvenimą.

4. Gilintis savo profesijoje (arba pasirinkus kurią specialybę, pradėti studijas) vakarniuose ar dieniniuose universiteto kursuose.

Autorė perspėja, kad kai kurie vyrai labai sunkiai perorientuos savo pažiūras į moteriškumo praplatinimą. Yra tokių vyrų, kuriems visą laiką "mamos" reikia. Tie jokių būdu negali dalintis savo žmona su jos profesija. Dažnai profesionalių moterų vyrai pavydi joms profesinio pasisekimo. Jei jiems patiems nesiseka, jie kaltina žmonas — būk tai jos nesukuriančios namuose jaukios atmosferos.

Tačiau yra daug vyrų, ir jų skaičius vis auga, kurie džiaugiasi, kad jų žmonos turi pro-

fesinių interesų. Tada jos savyje laimesnės ir netūpčioja taip apie savo vyrus.

Tik mokslas gali moterį išlaisvinti iš išsigalėjusios silpno moteriškumo sampratos. Išimokslinimas yra pavojingas ir žlugdantis tik tada, kai jis nėra panaudojamas.

Klaidingai moterims pataria kai kurie auklėtojai — kad jos turėtų pradėti rimtas studijas tik po to, kai užaugins vaikus. Praleistas laiko tarpas būna didelis, daug teorijos pasimiršta, o be to daug kam sunku taip vėlai pakeisti savo gyvenimą.

Reikia drastiškai pakeisti pažiūras į moteriškumą. Moterys turi būti skatinamos dvasiniai subręsti, o ne atbaidomos nuo to. Tėvai, mokytojai, dvasiškiai, jaunimo patarėjai ir žurnalai turi jungtis į darnias, visuotinas pastangas

sustabdyti perankstyvas vedības. Jie turi nustoti kalbėti mergaitėms, kad jų gyvenimo tikslas — tapti šeiminkėmis.

Paprastai mergaitės, turinčios profesionalias motinas ir pačios domisi studijomis. Jos pastebi motinos pasitenkinimą savoje profesijoje, ir nori pačios tokiomis tapti. Galvojančios moterys žino, kad vedības ir motinystė yra svarbiausia gyvenimo dalis, bet tai dar nėra viskas.

Kad palengvintų ištekejusioms moterims profesinį išsilavinimą, autorė valdžiai siūlo įsteigti valstybinį planą, panašų į G. I. Bill.

Šiuo ir baigia autorė savo gausiai dokumentuotą knygą. Jos patarimas moterims: pasirinkite profesiją ir joje dirbkite. Tada kursite ne tik savo, savo šeimos, bet Ir visos žmonijos laimę.

susitarti ir busimųjų transportų reikalu, nes jų ateityje bus nemažai. Gal būtų neblogai, jei pirma užsukčiau pas seselę Pascalina ir jai išdėstyčiau visus savo planus.

Seselė Pascalina jau žinojo apie mano naują darbą ir pažadėjo savo paramą. Ji paskambino inžinieriui Marcucci ir paprašė duoti man sunkvežimį. Jai labai rūpėjo pasižiūrėti, kaip aš susitvarkysiu su Gaetos burmistru, ir palinkėjo sėkmės.

Inž. Marcucci nešiojo direktoriaus titulą, bet turėjo tik keletą išklibusių sunkvežimių ir tiek daug visokių prašymų, kad nebepajėgė susigaudyti tarp visokių popierių, skambinimų, užsakymų ir pageidavimų. Apie tai sužinojau jau iš seselės Pascalinos, todėl paprašiau jos, kad man duotų pirmenybę. Pirmas geras darbas, kaip sako katekizmas, yra alkanos papenėjimas. Kai papenėsime alkanus, galėsime užsiimti kitais gerais darbais. Taigi, tarp visokių visokiausių Vatikano transportų man priklausė pirmenybė.

Toji paprasta logika patiko ne tik sunkvežimių direktoriui, bet ir jo pavaduotojui inž. Di Marco. Šis buvo jaunas ir energingas vyras ir aš mačiau, kad su juo bus galima geriau susikalbėti, negu su direktorium. Todėl lengvai atsidusau, kai inž. Marcucci rytdienai prižadėjo sunkvežimį, o ateityje prašė kreiptis ne į jį, bet į savo pavaduotoją.

Nepraėjus nei valandai, aš vėl buvau prel. Baldelli kambarėje ir paklausiau, kur yra maisto produktai ir kaip bus galima juos paimti. Su juo ir komisijos valdininku, vardu Jandolo, nustatėme visą maisto paėmimo procedūrą ir tą patį rytą apžiūrėjau sandėlius. Eidamas pietų, jau turėjau įgaliojimą pasiimti reikalingą kiekį maisto.

Kai pasiekiau duris, kažkoks valdininkas atbėgo pas mane, jaudindamasis ir sakydamas, kad rytoj negalėsiu išvažiuoti, nes dar neatspausdintos nei kortelės, nei virtuvių užrašai. Tos kortelės esančios reikalingos tam, kad būtų galima išvengti dvigubo maisto davinio ir kad pasiliktų šelpimo dokumentacija. Be to, prie kiekvienos virtuvės turėjo būti pakabintas užrašas "Refettorio del Papa" (popiežiaus valgykla) su Vatikano spalvomis. Gal aš malonėčiau užėiti pas komisijos pirmininką pasikalbėti su juo tuo reikalu.

Pažinau ne vieną biurokratizmo ir popierizmo atstovą ir nesistebėjau, kad tokį radau ir mūsų komisijoje. Jų yra visur. Per popierių jie nemato žmogaus arba tikslo, kuriam tarnauja popierius. Popierius, ypač su parašu ir su antspaudu, jiems yra viskas, o žmogus ir jo reikalai — antraeilis dalykas. Tačiau, nenorėdamas gadinti nuotaikos nei sau, nei tam valdininkui, nuėjau pas komisijos pirmininką.

Prelatas Baldelli, matyt, taip pat pažino šį tarnautoją ir šypsodamasis išklausė jo kalbos. Paskui paklausė, ką aš noriu pasakyti.

Mano paaiškinimas buvo, tiesa, ne salioninis, bet labai įtikinantis. Atsikūęs į tą popierizmo atstovą, taip jam kalbėjau: "Mielas drauge, popierius paprastai yra naudingas ne prieš valgį, bet pavalgį. Taigi, visų pirma aprūpinkime žmones valgiu, o paskui popieriu".

Iki šiol nesigailiu pavartojęs tuos žodžius, nes nuo tos dienos neturėjau jokių nemalonių ne tik su tuo valdininku, bet ir su kitais panašiais mūsų komisijos tarnautojais. Atvirkščiai, kai mano posakis pasklido po visą įstaigą, mačiau, kad ne vienas valdininkas suprato popierizmo vertę.

NETIKĖTA PAGALBA

Terracina, Fondi ir Itri kunigams prižadėjau atvažiuoti po dviejų savaitių, bet iš tiesų atvažiauju po dviejų dienų. Žinoma, jie to nelaukė ir iš savo pusės darbo nepradėjo. Bet tas staigus apsilankymas buvo geras akstinas sukrusti ir tuojuo sudaryti neturtingųjų sąrašus. Palikęs maisto produktus, prižadėjau atvažiuoti už kelių dienų ir pasižiūrėti, kaip veikia virtuvės.

Formioj, sustojęs pas sekretorės motiną, pradėjau teirautis, ar nėra kokios nors susisiekimo priemonės nuvykti į Gaetą ir apylinkės miestus. Deja, tokios priemonės dar nebuvo. Į Gaetą, tiesa, galėjau nueiti pėsčias, bet į Castelforte ir į Spigno Saturnia buvo toloka.

— O kur dingo amerikiečių karo policija, kuri gyveno jūsų viešbutyje? — paklausiau sekretorės motinos. — Juk ne kartą mačiau policininkus čia pravažiuojant. Gal jie mane pavežtų?

Prašyti amerikiečių pagalbos turėjau pilną teisę, nes mano darbas, kaip anksčiau esu minėjęs, buvo sutartas Vatikano, Italijos valdžios ir sąjungininkų. Iš sąjungininku generalinio štabo 1945 m. sausio 10 d. buvau gavęs tokio turinio pažymėjimą: "Susitaręs su aukštuoju Italijos valdžios komisaru maisto reikalams, viršuje paminėtas asmuo (tėvas Bronius Krištanavličius) lanko Littoriją, norėdamas suderinti ir išplėsti Vatikano pašalpą. Šis darbas pradėtas, prašant sąjungininkų komisijai ir pritariant Italijos valdžiai. Todėl jam turi būti suteikta kiekviena pagalba ir lengvata. Įsakant admuirolui Stone, W. J. Legg, pulkininkas, maisto subkomisijos direktorius".

Teiraudamasis, kur gyvena amerikiečių karo policija, sužinojau, kad ji persikėlė iš

Formijos į vieną nuošaliai stovinčią vilą, esančią tarp Formijos ir Gaetos. Vykdamas pas Gaetos arkivyskupą, nutariau paieškoti tos vilos ir paprašyti amerikiečių pagalbos.

Kita dieną, atlaikęs Mišias vienoje apgriuvusioje bažnyčioje ir truputį užkandęs,ėjau į Gaetą ir maščiau, kokią strategiją reikėtų pavartoti prieš komunistą burmistra. Žinoma, šelpimo darbo jis uždrausti negalėjo, bet galėjo jam pakenkti. Reikia jį kaip nors izoliuoti nuo žmonių, kad jis, netekęs pasitikėjimo, nedrįstų nieko pikto daryti. Bet kaip jį izoliuoti?

Taip begalvodamas, pasiekiau amerikiečių vilą. Joje radau budintį policininką ir jo paklausiau, ar jis moka itališkai, vokiškai, lenkiškai, rusiškai ar lietuviškai. Policininkas nusišypsojo ir atsakė, kad galime pradėti itališkai.

Policininkui išdėsciau savo reikalą ir padaviau amerikiečių štabo pažymėjimą. Jis pats buvo gimimu italas ir iš mano pavardės suprato, kad esu sveimtautis. Paklaustas, pasiskiau esąs lietuvis.

Amerikietis šuktelėjo koki tai vardą ir kitame kambaryje atsiliepė antras policininkas. Kai jis atėjo pas mus, budintis policininkas pristatė jį man kaip Amerikos lietuvį.

Nebeatsimenu nei jo vardo, nei pavardės. Prisimenu tik tiek, kad jis turėjo motiną, gyvenančią, rodos, Philadelphijoje. Stenėdamas ir mykdamas, jis kalbėjo lietuviškai. Lietuviška buvo ir jo širdis. Nuėjęs į savo kambarį, jis pririnko man visokių dovanų ir pradėjo brukti į rankas ir kišenius, šaukdamas "o boy, o boy" ir sakdamas, kad apie mudviejų susitikimą jis parašysiąs savo motinai ir tai jai būsianti didelė staigmena.

Malonus buvo ir kitas policininkas. Jis prižadėjo mane

nuvežti į Castelforte, Spigno Saturnia ir Minturno tada, kai keisis budintieji policininkai, būtent 4 valandą. Kada pradėti kelionę? Šiandien.

Gaetos arkivyskupą radau labai suvargusį. Jis, matyt, turėjo daug sunkių problemų ir nepajėgė jų išrišti. Pesimistiškai jis žiūrėjo ne tik į burmistra, bet ir Vatikano šelpimo akciją. Tačiau jis mane padrausino ir palinkėjo gero pasisekimo.

PAS GAETOS BURMISTRĄ

Padėkojęs vyskupui už informacijas ir prižadėjęs jį vėl aplankyti, žygiavau pas burmistra. Sakau, kad žygiavau, nes jaučiau norą kovoti. Dar neturėjau aiškaus kovos plano, bet jaučiau, kad kovą laimėsiu. Juk tai būtų negirdėtas dalykas, kad burmistras norėtų, jog jo žmonės badautų!

Žygiuojant pas burmistra, netikėtai atsirado ir sąjungininkas. Tai buvo viena apsurri ir iškalbi moteris, kelių vaikų motina, kurią pažinau Cesano stovykloje. Visokioms priemonėms ir visokiais būdais jis stengėsi gauti iš manęs pašalpos, o nepajėgdama išvylioti daugiau, negu kitiems duodavau, ji niekuomet ant manęs nepykdavo. Pamačiusi dabar mane, einantį pas burmistra, ji šuktelėjo iš džiaugsmo ir, pribėgusi arti, griebė bučiuoti ranką. Jos šauksmas atkreipė kitų moterų dėmesį ir, bematant, aš turėjau 4 ar 5 sąjungininkes. Joms pasakiau, kad norėčiau padėti Gaetos vargšams ir paprašiau visų palydėti mane pas miesto galvą.

Burmistras mane priėmė labai šaltai ir neprašė net atsistėsti. Kai ėmiau jam dėstyti savo kelionės tikslą, per pravirus duris išgirdau, kaip pirmoji sąjungininkė pradėjo mane liaupsinti valsčiaus

valdininkams. Ji paleido tokią žodžių srovę, kad aš turėjau nutraukti savo kalbą. Burmistras, pasiklausęs jos kalbos, paklausė, kas ji esanti ir ko ji norinti.

Atsakiau, kad ji yra viena iš 8,000 karo pabėgėlių, kuriuos teko globoti Cesano stovykloje. Dabar tą pačią globą norėčiau perkelti į visą Littorijos apskritį. Vatikanas, susitaręs su sąjungininkais ir Italijos valdžia, nori įsteigti keliolika virtuvių, kur patys neturtinčiausieji žmonės galės gauti šiltos sriubos lėkštę. Deja, mane pasiekęs gandas, kad Gaetos burmistras tam šelpimo darbui esąs priešingas. Ką aš turėčiau apie tai pasakyti tiems, kurie mane siuntė ir toms moterims už durų, kurios laukia Vatikano pagalbos.

Nuoširdžiai ar nenuoširdžiai burmistras man atsakė, kad šelpimo darbu nėra priešingas. Matydamas, kad jis jaučiasi nesmagiai ir nenori tuo klausimu daugiau kalbėti, aš jam padėkojau už sugaišintą laiką ir atsisveikinau. Atsidūręs gatvėje, papasakojau moterims, kaip popiežius norėtų padėti neturtingiems Gaetos gyventojams. Senajai savo draugei iš Cesano laikų liepiau nueiti pas kleboną, kad ją ir jos vaikus įrašytų į šelpiamųjų sąrašą. Paskui aplankiau arkivyskupą ir paprašiau jo sušaukti klebonus, sudaryti sąrašus ir pakalbinti seseles, kad apsiimtų virti sriubą. Grįždamas į Formiją, aplankiau ir seselių vienuolyną, kuris, vyskupo nuomone, galėtų geriausiai žmonėms patarnauti.

PER KALNUS IR SLĖNIUS

Lygiai 4 valandą po pietų vėl buvau kelionėje. Amerikietis buvo gerai išstudijavęs kelią į Castelforte, o aš turėjau daug informacijų apie žmones, su kuriais susitiksiu.

Dar ir šiandien tebestovi mano akyse Don Saverio, Castelforte klebono, figūra ir jo miiluotas veidas. Jį radau kažkokioje landynėje, pavers-toje į kirpyklą. Išgirdęs, kad kažkas garsiai šaukia jo vardą, jis išbėgo į gatvę su pusiau nuskusta barzda ir nustebo, pamatęs prieš save nepažįstamą kunigą.

Turėdamas tik kelias minutes laiko, paprašiau jo palydėti mane į miesto pakraštį, kur stovėjo džypas. Pakeliui jam pasakiau savo kelionės tikslą. Mano apsilankymas jam taip buvo svetimas ir nelauktas, kad užmiršo nusišluostyti miiluotą veidą. Nežinau, kokį išpūdį jis padarė amerikiečiui policininkui, kuris, pamatęs mus atžygiuojant, paleido man iki šiol negirdėtą garsą. Bet mudu su Don Saverio ne tik gražiai susitarėm, bet ir susidraugavom. Jau anksčiau jam ir jo parapiečiams buvau nusiuntęs pagalbą, o iš Cesano stovyklos pabėgėlių jis žinojo apie mano ankstyvesnį darbą. Dabar mes tapom tikri bičiuliai. Vėliau, gavęs drugį, jis buvo laikinai praradęs protą. Mirdamas prieš keliolika metų, jis matė savo parapiją jau atstatytą. Tą gyva, miela, kad ir keistoką kunigą visuomet mielai prisimenu.

Į Spigno Saturnia mane pavėžė lietuvis policininkas. Jis vėl atvežė dovanų, bet kartu atsargiai pridėjo, kad vakarykštė mano kelionė užsitęsė gana ilgai ir kad mane vežęs policininkas gerokai sušalęs.

— Man labai gaila, — tariau tautiečiui, — kad jūsų draugas, darydamas gera kitiems, pats nukentėjo. Kad ir jūs nenukentėtumėte, kaip jūsų draugas, palikite mane Spigno Saturnia mieste, o aš, atlikęs reikalus, pareisiu namo pėsčias. Rytoj norėčiau važiuoti į MInturną. Ir iš ten pareisiu pėsčias. Už jūsų patarnavimą

pasistengsiu atvežti jums ir draugams kokią nors šv. Tėvo dovaną. Ar būtų gerai, jei atvežčiau jūsų motinai šv. Tėvo palaimintą rožančių?

Policininkas jokios dovanos nelaukė, bet labai nudžiugo, kai paminėjau jo motiną. Jam ir jo draugams užteksią bet kokio popiežiaus dėkingumo ženklą. Ir dabar, kaip anksčiau, jis prižadėjo apie tai parašyti savo "mamei".

Užvažiavę į kokių 400 metrų aukštumą, pasiekėme pirmąsias Spigno Saturnia trobas ir įsitikinome, kad čia nėra jokio miesto. Iš tiesų, Spigno Saturnia yra tik plačiai išsklaidyto valsčiaus centras su keliolika namų aplink bažnyčią. Klebonas gyveno kitoje to keisto miesto pusėje, pasiekiamoje tik asilo, mulo ar žmogaus kojomis. Atsisveikinęs su tautiečiu, leidas pas kleboną.

Klebonas buvo jaunas kunigas, visą kovų laiką praleidęs kalnuose, vokiečių gaudomas ir šaudomas ir taip nuskuręs, kad nebeturėjo nei kunigo rūbų. Tik stiprus, juodas klebono paltas atlaikė visas klajokliško gyvenimo negeroves ir liudijo, kad jo savininkas buvo kunigas.

Įsteigti virtuvę taip išsklaidytame valsčiuje buvo neįmanoma ir klebonas prižadėjo pagalbą ir pasitarti, kiek virtuvių Čia reikėtų. Jo nuomone, reikėtų bent trijų ar keturių. Tačiau apie tai jis dar pagalvosias ir man vėliau pranešias. Pranešias taip pat, kur bus galima iškrauti maisto produktus.

Iš Spigno Saturnia iki Formijos buvo arti 20 kilometrų, ir aš turėjau gerai pasispausti, kad negriščiau namo vėlokai. Nepaprastai gražus saulėleidis prie Tirėnų jūros buvo tos dienos atlyginimas.

Trečią dieną pasiekiau MInturną. Nebeatsimenu, kodėl

mes važiovome vakare, pavėlavę gal 2 valandas. Kol suradau kleboną, pradėjo temti.

Klebonas gyveno viename ilgame kambaryje, panašiam į urvą. Čia buvo jo virtuvė, svečių kambarys, zakristija, miegamasis, raštinė ir valgomasis. Jis buvo išisukęs į apsiaustą, kuris dienos metu jam tarnavo kaip rūbas, o naktį kaip patalinė. Pas kleboną viešėjo kitas žmogaus šešelis, vieno žymaus Italijos senatoriaus anūkas. Abu sutiko man padėti.

Ketvirtą dieną turėjau daug darbo pačiam Formijos mieste.

Aplankęs apylinkės miestus, galėjau peržiūrėti ir klebonų pageidavimus. Jų buvo daug ir įvairių. Iš visų prašymų man paaiškėjo, kad mano darbas dar tik pradėtas. Tiesa, jau buvau aplankęs visus valsčius, pažymėtus mano programoje. Bet kai kurie valsčiai susidėjo iš didesnių ar mažesnių miestelių ir parapijų, turinčių apie 1,000 gyventojų. Jų negalėjau aplenksti, nes ir jie buvo nukentėję nuo karo. Kai suskaičiau tuos miestelius ir vietoves, radau jų net 11. Tokiu būdu pirmąkart Della Valle programa pasidarė dvigubai didesnė.

Kai sugrįžau į Romą ir aplankiau komisijos pirmininką, jis mane paklausė, kiek virtuvių jau buvau suorganizavęs. Jam atsakiau, kad beveik visos programoje numatytos virtuvės jau veikia. Tačiau tuojau pridėjau, kad tos virtuvės yra tik pirmas šelpimo žingsnis. "Prelate," tariau pirmininkui, "Littorijos provincijai reikia ne 11, bet 22 virtuvių. Galimas daiktas, kad reikės 30". Prelatas man atsakė jam tipingu būdu: "Steikite!"

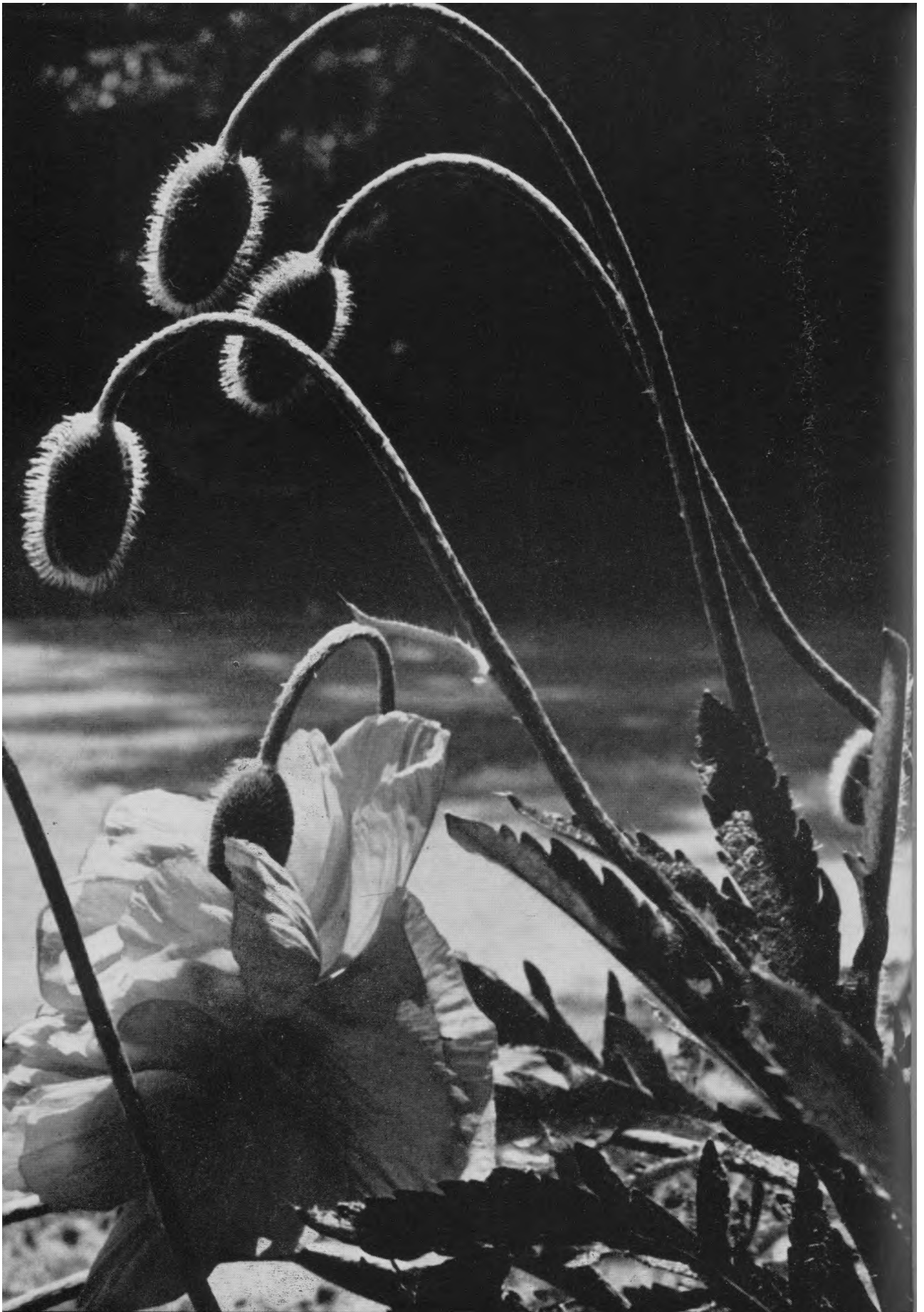
Littorijos provincijoje iki kovo pabaigos įsteigiau 44 virtuves. Jose kasdien gaudavo maisto apie 20,000 nuo karo nukentėjusių italų.

Vasaros popietėm saulė ir vėjas
Žaidžia tarp medžių šešėliais ilgais:
Lyg du paklydę svečiai sukinėjas
Ūksmingu alėjų takais.

Mažas berniukas iš miego pabunda
Ir trina rankutėm akis,
Saulė ir vėjas alėjosna gundo:
Mažas berniukas iš miego pabunda
Ir eina tyliai per duris.

Vytautas Mačernis

“Kaip galima išjudinti save ir draugus iš apatijos? Koks turėtų būti pirmas konkretus žingsnis?”

Gerb. Tėve Kijauskai,

Kadangi visi turim po jauniesni brolių ar sesutę, tai ir mums buvo aktualu ir įdomu perskaityti Jūsų straipsnį “Jaunimas kryžkelėse” (“L. L.” 1964, gegužis, 170 p.) Mums patiko Jūsų mintys. Tiesą pasakius, mes nustebom, kad mūsų problemos ir padėtis ne tiek jau labai skiriasi nuo jų. Nors skaitomės save atradę, bet prisipažįstam, kad dar daug trūksta, kol pilnai save suprasim. Todėl mes tu-

“Rasti visiems bendrą atsakymą sunku... Bet jei ieškosime tokio būdo, kuris bent daugumai galėtų patarnauti, tai siūlome uždaras rekolekcijas.”

Panašaus laiško tikėjau, kai rašiau straipsnį “Jaunimas kryžkelėse”. Jaunystė nesibaigia su aštuonioliktais metais. Šiame skyriuje neužmiršime ir vyresnio jaunimo. Juk jauno žmogaus asmenybė bręsta ir po aštuonioliktų bei devynioliktų metų. Joje ir vėliau pasitaiko daug painedžių ir gal dar painedžių kryžkelių, negu tarp 13 ir 19 metų. Vienas studentas rašo: “Kartais tikrai pasiilgstam tvirtumos po savo kojom. Yra kažkur pastovios piramidės ir tiesūs, amžiams pastatyti obeliskai — tvirti,

rim vieną prašymą. Ar negalėtumėte praplėsti “Jaunystės kryžkelių” skyrių, kad jis būtų taikomas ir vyresniam jaunimui. Mes nevisuomet žinome į ką kreiptis — dažniausiai nedrįstame, o jaučiam, kad mūsų kartai (pažiūrėkite į visus žurnalus) rimtai trūksta dvasinio auklėjimo. Vienbalsiai nutarėme dabar pasiteirauti, kokiais būdais galime save ir savo draugus išjudinti iš apatijos dvasiniame gyvenime. Mes ne tiek idealistai, kiek realistai. Todėl klausime, koks turėtų būti pirmas konkretus žingsnis.

Grupė
Čikagos Navy Pier studentų

visų prisimenami audrotose dienose, išsiutusioj jūroj. Jaučiam — be kitų atramos nepasieksim išsvajotų savo viršūnių”.

Visados jaunas žmogus ilgėjosi idealų, ugnies, kuri jį uždegtų ir vestų. Šiandien šis ilgesys lyg ir didėja. Ypatingai modernaus gyvenimo tempas, triukšmas ir neturėjimas laiko sustoti, pamaštyti išdžiovina jaunos sielos dirvonus, iščiulpia jaunatvišką džiaugsmą, aptemdo idealus ir net pačią gyvenimo prasmę. Savo romane “Nusikaltimas ir baismė” Dostojevskis tvirtina, kad žmogui yra sunku gyventi žemėje be dviejų dalykų — be ryškaus gyvenimo tikslo ir be meilės. Tad savaime suprantamas noras ir ilgesys išjudinti

save ir savo draugus iš apatijos dvasiniame gyvenime.

NAUJI LABIRINTAI

Su universitetu tu tarsi pradedi naują brendimo tarpinį. Tavo gimnazijos žinios, galvosena turi pasikeisti, prisitaikyti. Profesoriai tave vis dažniau provokuoja. Naujos žinios griežtuosiuose moksluose bei gyvenimo raida reikalauja gilesnių ir išsamesnių atsakymų gyvybiniam klausimams: kaip suderinti evoliuciją su Bažnyčios mokslu, ką sako krikščioniška moralė apie gimdymų kontrolę ir t. t. Tu stebi, kaip aplinkoje viskas keičiasi nuostabiu greičiu. Klausai savęs: ar yra pasiliekančių vertybių? Kas tikrai įprasmina gyvenimą?

Vienas studentas neperseoniai pareiškė: „Aš tikiu, bet noriu, kad mano tikėjimas būtų išmintingas. Jei kai kurių paslapčių negaliu suprasti, noriu, kad tos paslaptys atrodytų bent logiškos“.

Teisingai, mūsų tikėjimas turi būti išmintingai pagrįstas. Didžiosios paslaptys mums turi atrodyti bent logiškos, neprieštaraujančios s v e i k a m protui. Bet, ieškant logiškumo paslapytėse, reikia saugotis vieno pavojaus. Studentui labai lengva perkelti griežtųjų mokslų metodologiją į tikėjimo sritį. Descartes tai padarė. Bet kur jis atsidūrė? Labirinte, iš kurio pats vienas nepajėgė išeiti. Nesistebim tad, jei ir studento (ypatingai lankančio nekatalikišką universitetą) širdis ar lūpos kartais klausia: „Ar aš dar tikiu?“

KAI DANGUS APSINIAUKIA

Mes nevisuomet žinome į ką kreiptis. Jaučiame, kad mūsų

kartai labai trūksta dvasinio auklėjimo. Kai dangus visai apsiniaukia, žaibų blykčiojanti šviesa tave gašdiną. Tu nori tikėti. Bet kaip sunku tuomet tikėti. Jaunystės laikas, tau visi sakė, tai pavasaris, giedra; tikėjimas — tai gaivinanti saulės šviesa. Tu klausai: kodėl mano sieloj naktis ir tamsu?

Nebūtinai, kad visi jauni žmonės, studentai ar studentės, turi vienodai išgyventi audringą jaunos asmenybės brendimo amžių. Tavo praeities gyvenimas didele dalimi nusveria, kokios nuotaikos vyraus tavyje. Prisideda šeima, draugai, knygos, tavo laisva valia, apsisprendimai. Jei universitete vyrauja pragmatinė, sekuliarinė ar materialistinė filosofija, be abejo, ji tave nusteiks ta pačia dvasia. Tavo tikėjimas ir studijos nekraunami į atskiras dėzes. Tavo asmenybėje viskas integruojasi, vienijasi. Gyvybiniai klausimai, kurie kyla, kai tu studijuoji chemiją, biologiją, isto-

rija, tikriausiai palies ir tavo širdies gelmes, veiks tavo asmenybės formavimąsi.

O KAIP PABUSTI?

Apatija dvasiniame gyvenime gali turėti daug priežasčių. Pas kiekvieną žmogų ji leidžia savas šaknis. Sunku tad pasakyti, koks būtų geriausias būdas pabusti iš to dvasinio miego. Vieną gyvenimo įvykiai pabudins, kitą — gera knyga, trečią — geras draugas ir t. t.

Taip lygiai sunku pasakyti, koks turėtų būti pirmasis konkretus žingsnis, kad žmogus pabustų naujam pasauliui, susidomėtų savo dvasiniu brendimu. Rasti visiems bendrą atsakymą sunku, greičiausiai neįmanoma. Bet jei ieškosime tokio būdo, kuris bent daugumai galėtų patarnauti kaipo efektinga priemonė, tai siūlytume uždaras rekolekcijas. Ar jos gali išjudinti žmogų iš dvasinio apmirimo? Tekalbatie, kurie jas atliko.

“Esu labai laimingas, kad turėjau progos atlikti rekolekcijas.” — “Jaučiuosi, kad šitos rekolekcijos turės įtakos visam mano gyvenimui.”

Lietuviai studentai, kurie paskutiniaisiais metais atliko nors ir labai trumpas rekolekcijas (dažniausiai trijų dienų) įvairiuose Amerikos miestuose, greit pastebėjo jų stiprią jėgą savo gyvenime. Vienas universiteto jaunas profesorius taip išreiškė savo pasitenkinimą dvasinėmis pratybomis: „Esu labai laimingas, kad turėjau progos atlikti tokias rekolekcijas“. Kitas rekolekcijų dalyvis džiaugėsi: „...kaip buvo gera bent trims

dienoms ištrūkti iš žemiško pasaulio rutinos. Galėjau ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai atsigauti. Bent mikroskopinė tiesos dalelytė pamačiau. Apvarsčiau daugelį mane slepiančių problemų. Tai tikras dvasinis ir psichologinis atsi-gaivinimas“.

Pozityvūs dvasinių pratybų vaisiai šių dienų studentui ir studentei yra labai reikšmingi. Po keturių dienų uždaru rekolekcijų studentė rašo: „Aš labai nustebau, kaip šitokioj

REKOLEKCIJAS PRADEDANT

— Lakstai, lakstai... Kasryt, iš lovos vos išsiritusi, tuoj autobusan į universitetą. Po pamokų — i biblioteką, į miestą, į posėdį, pas draugę, į vaidinimą... Dukrele, kur tu taip skubi? — paklausė tėtis.

— Ką kita daryti?! — nepagalvojus man išsprūsta.

Pati nustebau savo atsakymu ir sustingau. Nejaugi tas visas lakstymas — be tikslo? Nejaugi jis motyvuotas vien tuo kriptišku — ką kita daryti?

Sėdžiu valtyje vidury ežero. Saulės viešnia. Keista — negirdėti nei vieno paukščio. Man šalta. Nesunku man lakstyti, galvoju. Daug, daug sunkiau sėdėti Čia dabar vienai ir ramiai bandyti susikaupti. Kur pradėti?

Rekolekcijos kaip tik yra savotiškas savęs pristūmimas prieš sienos. Ir nors kiek norisi pasprukti, nors kiek purtais ir bandai nežiūrėti į vaizduotėje priešais tave pastatytą veidrodį, kažin kokia jėga jį stumia artyn, o tavo bruožai didėja, aiškėja. Nemalonu. Verčiau smarkiai įsikabinti į irklus ir skristi per ežerą, kol saulės kaitra, ir vėjo šlamėjimas, ir vanduo, ir pečių skaudėjimas iš nuovargio saldžiai susilieja į vienumą... Kol iškils ant delno pūslės, kuriomis galėsiu pasigirti. Bet ne.

Supasi valtis, pinasi mano mintys. Toj visoj mokslo metų maišaty gal surasiu ką nors vertingo. Pamažu, pamažu, kaip nedrąsus pumpurėlis, mano sugniužusi siela pradeda atsileisti. Šypsas. Bus gražu. Dievas geras.

Janina

nuotaikoj siela taip greit susikaupė ir aprimo, nors ir labai buvo išsiblaškius prieš atvažiuojant. Jaučiuosi, kad šitos rekolekcijos turės įtakos visam mano gyvenimui. Nors ir trumpas buvo tas laikas, bet nepaprastai vertingas". Kita prideda: "Po rekolekčių išsinešiau gilesnį Dievo malonės ir meilės supratimą".

O gal pasakysi: neturiu ypatingo noro atlikti uždaras rekolekcijas. Viena studentė taip netikėtai atliko dvasines pratybas: "Aš esu labai Dievui dėkinga, kad galėjau dalyvauti rekolekcijose, nes man, nors pačiai gerai nežinant, jų reikėjo. Aš stovėjau vietoje ir nežinojau, kad galima eiti pirmyn. Dabar matau, kad galima eiti pirmyn savo dvasia".

Uždaros rekolekcijos, atrodo, turi galią žmogų nuostabiai pakeisti ir nuteikti. Su Dievo malonės pagalba, jos įneša

kažką nuostabaus į žmogaus gyvenimą. Prisimena vienas studentas: rekolekcijomis "įgijau labai gerą savijautą. Dabar viskas miela. Žmonės pasidarė labai malonūs. Naujas įdomumas kalbėtis su kitais apie gyvenimo tikslą. Net dingo mano seniau turėta baimė kalbėtis apie Dievą su svetimais žmonėmis".

Jaunos akademikės gyvenime dvasinių pratybų įtakoje nušvito nauja dvasia: "Šiuo momentu jaučiu, kad išsivežu iki šiol niekad gyvenime nepažintą kažkokią tai dvasinę giedrą ir skaidrumą, kurios veikime mano visas gyvenimas yra įgavęs naujos prasmės, tikrumo ir stiprybės. Daugiau kažkaip nebaugina įvairūs ateities uždaviniai ir pareigos arba bent neveda prie visiškos desperacijos. Tas viskas yra dėl to, kad — jeigu nebūtų per drąsu tai sakyti, kažkaip visiškai skirtingai nuo

visko, ką bet kada esu galvojusi ir išgyvenusi — suvokiau savo santykį su Kristumi, su Dievu aplamai ir savo paskirtį santykyje su kitais žmonėmis. Viso šito nemoku išreikšti, bet tik noriu pastebėti, kad čia nėra "jausmas" — anaipol, visi mano jausmai įvairiais atžvilgiais liko nei kiek nepasikeitę — bet šitas naujas savo vietos pamatymas yra kažkas tai "už" jausmų... Kas man atrodo tikrai vertinga, tai suteikta galimybė asmeniškai su rekolekčių vadovu išsikalbėti".

Dvasinės pratybos sudaro ypatingą progą, kada Sekminių ugnis gali vis galingiau nužengti į jauną širdį, nuskaidrinti jaunatvės kelius, uždegti tą širdį naujiems ryžtams. Ta ugnis reikalinga, kad žmogus pabustų dvasiniam pasauliui ir pamatytų, jog jis gali eiti pirmyn savo dvasia.

Gediminas Kijauskas, S. J.

RAIDŽIU RINKTINĖS

ALĖ RŪTA

JUOZO KRALIKAUSKO “MINDAUGO NUŽUDYMAS”

Prieš vertinant bet kurį grožinės literatūros veikalą, stengiamės suvokti du dalykus: apie ką rašyta ir kaip veikalo medžiaga pertiekta. Tai veikalo idėjinė ir formalinė pusė. Galima daug ginčytis, kuri svarbesnė, kuri veikalo grožinę vertę nusveria. Kuri svarbesnė, iš tikro, skonio ir pažiūrų reikalas. Grožinę knygos vertę ar tik nenulemia — kaip parašyta?

Vis tik, dauguma sutiks, kad ir knygos turinys skaitytoją sudomina arba nuobodžiu atstumia, žavi arba paniekos susilaukia. Temų rašytojui gyvenimas duoda daugybę, bet pasirenkama pačios artimiausios savam žinojimui ir saviems išgyvenimams. Skaitytojui — daugybė knygų, bet skaitomos pirmiausiai tos, kurių tema atitinka laiko dvasiai ar žmogaus ilgesiui.

Istorinės temos yra būdingos išeiviams rašytojams. Gal natūralu pasinerti į tolimą praeitį, kai išblokštama iš Tėvynės gyvenimo realybė susijaukia, kai gimtosios žemės ilgesys grąžina į svajones ir į dienų pradžią.

Juozas Kralikauskas, spalvingos epikos kūrėjas, tremties šalty turėjo degti karštu gimtinės ilgesiu ir savųjų žmonių meile. Juk jo pastarų-

jų dviejų istorinių romanų parašymas, reikia spėti, pareikalavo ne tik didžio rašytojiško susikaupimo ir darbo, bet tiesiog pasiaukojimo. Nupūsti septynių šimtmečių senovės dulkes, atkasti šykščiai mūsų istorijoje tepaminėtas anų laikų gyvenimo ir įvykių detales, atšaukti iš neaprėpiamų glūdumų lietuvių veidą ir jo sielą, — ne taip lengvai įvykdomi užsimojimai, kaip skaitytojams gal atrodytų. Įskelti “titnago ugnį” reikia didelės kantrybės, pasiryžimo ir meilės pačiai “ugniai”.

Užtat reikia pagarbiai autorių sveikinti ir labai džiaugtis, kad bent už jo didį darbą atlyginta vienuoliktojo (už “Titnago Ugnį”) ir tryliktojo (už “Mindaugo Nužudymą”) “Draugo” romano konkurso laimėjimais.

Mūsų literatūroje daugiau vietos užima Vytautas Didysis, sukilimų ir knygnešių gadinės. Mindaugines temas sėkmingiau panaudojo rašytojas dramaturgas Vyt. Alantas ir dar pora autorių. Ir tik Kralikausko romanų deka tryliktojo šimtmetis mūsų istorijoje buvo spingtelėtas dailia šviesa. Laikotarpio ir temos pasirinkimas rodo autoriaus ne tik meilę Lietuvos praeičiai, bet ir didelę drąsą — imtis tokių

nepermatomų tolių ir bandyti juos rintai, istoriškai ir psichologiškai nušviesti.

Šiomet "Draugo" premijuotasis romanas "Mindaugo Nužudymas" (kaip ir to pat autoriaus "Titnago Ugnis") — savo medžiaga apima Lietuvos valstybės pradžią, Mindaugo valdymo, jo kovų laikotarpį. Jei "Titnago Ugnis" parodė Mindaugo galios kilimą, kietai į savo delną susemiant nepaklusnius atskirų sričių "viešpatėlius" ir krikščionybės priėmimu mėginant Lietuvos likimą surišti su kultūringų, krikščioniškų Vakarų likimu, tai romanas "Mindaugo Nužudymas" vaizduoja didžiojo Lietuvos valdovo pastangų lūžį, atsitrenkusį i to laiko religinių, politinių, socialinių ir asmeninių aplinkybių nesutrupinamas sienas.

"Mindaugo Nužudymo" siužetas įtarpintas į 1263-čiųjų metų vasarą. Prasideda pavasari, prieš Augmens Atbudimo šventę, ir baigiasi rudenį, kai Lietuvos giriose auksuoja lapai ir kruvinai raudonos uogos... Tą Mindaugui lemtingą vasarą, dvidešimt šešeriems metams praėjus jo sėkmingo viešpatavimo ir dešimčiai — po jo paties ir žmonos Mortos karūnavimo karališkais karūnomis, jiems abiems ir dviems sūnams apsikrikštijus, iš visų pusių iškyla sunkumai, naujai užpūliuoja jaunos valstybės šašai. Treiniota, Žemaitijos Viešpatis, niršta ir priima savo pily įniršusius viešpatėlius, Mindaugo gimines ir buvusius draugus, nes jų visų valdžia savų apylinkių žmonėms palenkta vienos Valstybės valiai ir jėgai. Vyriausia Valdžia — Mindaugas. Tuo vienu ir vyriausiuoju norėtų būti bet kuris iš pažemintųjų. Kryžiuočiai, nors Mindaugas jau priėmęs krikštą, vis dar

užpuldinėja Lietuvą, grobia daugiau žemių, varo nekaltus žmones į vergiją. Senojo lietuvių tikėjimo išpažinėjai, ypač kriviai ir įvairūs žyniai, kursto žmones prieš Valdovą, paniekinusį jų papročius ir dievus. Karalienei Mortai mirus atvykusi našlaičiams pagelbėti ir ilgiau užtrukus gražioji karalienės sesuo Ulė sukelia įtarimų, nešvarių spėliojimų ir kalbų. Visa tai užtvindo Mindaugo priešininkus pavydu, kerštu, neapykanta; tą vasarą virš Mindaugo galvos iškyla prakeikimo ir mirties grėsmė. Su rudens raudonų uogų kėkėm ištrykšta nužudytų pirmojo laisvos, valstybinės Lietuvos valdovo-karaliaus ir jo dviejų jaunų sūnų kraujas.

Romano istorinė medžiaga sumaniai parinkta, sukaupta ir perduota atskirais skyriais (Treiniota, Ulė - Daumantas, Replys - Vygrė, kryžiuočiai ir t. t.), tarytum vėjo gūsiams prieš kylančią juodą audrą. Įvykių planas ir psichologinė įtampa derinasi; romano siužetas atšaukia skaitytoją į prieššimtmetinę tikrovę ir veda jį, didžiai susidomėjusį, iki tragiškos įvykių atomazgos.

"M i n d a u g o Nužudymas" (kaip ir "Titnago Ugnis") yra estetinis, drauge lyg ir mokslinis, veikalas. Ir epitetas "mokslinis" ne mažina, o, priešingai, didina šių kūrinių vertę. Mokslinis dviem atžvilgiais: istoriniu ir filologiniu. Iš autoriaus šis darbas pareikalavo nevien kūrybinio susikaupimo, bet ir mokslinių Lietuvos senovės studijų. Dėl istorinės šių romanų tikrovės, dėl jos autentiškumo, galėtų pasisakyti istorikai. Dėl senovinės lietuvių kalbos autentiškumo (ypač "Titnago Ugnis"), gal būt, plačiau išsitaras mūsų kalbininkai. Mums, eiliniams skaitytojams, "Mindaugo Nu-

žudymas" romane istoriniai momentai įtikinamai nušviesti, senolių kalba graži, su stebinančiai gyvais išlikusiais posakiais (kad ir po kelių šimtmečių) dabartinėse rytų aukštaičių tarmėse. Mus, skaitytojus, Juozo Kraliausko pertiekti istoriniai ir kalbiniai daviniai įtikina; ir mus žavi ta proga — lyg per mažą langelį — pažvelgti į šimtmečiais uždara lietuvių tautos senovę ir į jos Valstybės pradžią.

J. Kraliausko kalba ir stilius šiame romane yra iš dalies lyg impresionisto tapytojo kūriny, iš dalies — lyg skulptoriaus dailiai iškaltos figūros. Autorius gamtą ir žmogų lyg piešia. Taupiais brūkšniais, nedaugeliu spalvų. Paveikslai kyla lyg iš miglų, — šviesūs, atpažįstami, šypsą arba net varvą liūdesiu... Stiliaus daryba: taiklumas, aiškumas, niekur nėra nereikalingo žodžio, nė trupinio. Visos plepiųjų autorių atskilos čia nubrauktos. Vengta periodinių sakinių, Sudėtinių sakinių, tiesa, pas J. Kraliauska yra apšėiai, bet jie irgi trumpi, dailūs, be šiukšlių. Tai ypač pagirtina: išvalymas kalbinių šiukšlių ir išsunkimas vandens. Gramatinių ir sintaksės klaidų beveik nepastebima. Citatų? Pavyzdžiams būtų galima cituoti kone kiekvieną romano sakinį.

Dailininko Viktoro Petravičiaus aplankas romanui — įdomus juodu ir baltu abstraktinis raizginys. Viršelio pagrindinė spalva lyg ir patrauklesnė "Titnago Ugnies" (aplankas dail. Tel. Valiaus), bet tai skonio reikalas. Abu romanai "Draugo" Lietuviškos Knygos Klubo leidiniai, gražūs, vertingi, abu premijuoti. "Mindaugo Nužudymas", 246 psl. Kaina 3 dol. Gaunama "Drauge" ir pas knygos platintojus.

EKRANO MIRGESY

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

THE BEST MAN

Rinkimus turi laimėti geriausias kandidatas, bet kuris yra geriausias šiame filme nepažymėtoje partijoje? Artėjant prezidento rinkimams, partija turi išstatyti savo kandidatą, bet jų net penki. Labiausiai pasireiškia du. Jaunas ir energingas senatorius, nors išpažįsta savo tikėjimą į Dievą, nesiskaito su priemonėmis, kad tik galėtų prasimušti. Jo pagrindinis oponentas, nors asmeniškame gyvenime pasižymėjęs savo palaidumu, vengia kovoti priešininko ginklais. Vaizdžiai perduodami audringi partijos suvažiavimo balsavimai. Cliff Robertson pasirodo stipriau, negu bet kurioje ankstesnėje rolėje. Įvykių eiga sustiprinama puikia Henry Fonda ir Lee Tracy vaidyba. Dėl moralinių ir religinių problemų paviršutiniško vertinimo šis filmas rezervuotinas tik pilnai subrendusiems.

THE THIN RED LINE

Užklyptas japonų Pearl Harbor iguloje ir sužeistas Guadalcanal kovose, James Jones parašė apie karo įvykius eilę knygų, kurių "From Here to Eternity" ir "The Thin Red Line" sulaukė ir filminių pastatymų. Būdinga, kad abiejuose atvejuose nepalankiausiai atvaizduoti ne japonai, bet kai kurie iš saviškių karių. Grubus seržantas dažnai persekioja vieną iš savo eilinių, nors galutinai už jį ir pasiau-

koja. Naivus eilinis pradžioje bijo netikėtos kario mirties, kankinasi nušovęs jį užpuolusi japonų kari, bet filmo eigoje pasirodo visai įgudusiu ir narsiu kovotoju. Tarpusavy bekojojančius charakterius ekrane perteikia Jack Warden ir Keir Dullea. Dėl gausių karinių žiaurumų filmas rezervuotinas tik suaugusiems.

THE CHALK GARDEN

1955 m. Broadway teatruose pasirodžiusi Enid Bagnold drama išlaikė publikos susidomėjimą net 17 mėnesių. Filmų gamintojas Ross Hunter ir režisorius Ronald Neame iš jos susuko filmą.

Pietinės Anglijos pajūrio puikiuose namuose su savo energinga senele gyvena judri ir užsispyrusi šešiolikmetė. Po antrųjų našlės motinos vedybų ji jaučiasi nemylima ir atstumta. Tad, pasitraukusi į nuošalę, veda svajonėmis ir melagystėmis perpintą gyvenimą. Eilei auklių atsisakius, viena iš jų audringoje mergaitėje išvelgia savo pačios praetities būklę ir pajėgia nenuoramą jaunuolę sudrausminti ir gražinti motinai. Puiki Deborah Kerr vaidyba atsidavusios auklės vaidmeny. Hayley Mills suteikia naują progą stebėti ją, kylančią iš vaikystės į subrendimą. Dame Edith Evans ir John Mills prisideda prie filmo bendro pasisekimo. Filmą tinkamas vyresniam jaunimui ir suaugusiems.

BLACK LIKE ME

Vis labiau plintant rasių lygybės minčiai ir siekiant panaikinti neigiamą nusistatymą prieš negrus vien dėl jų odos spalvos, šiame filme stengtasi pavaizduoti, kaip baltasis jaustųsi negro vietoje. Filmas paruoštas, pasinaudojant John Howard Gricin knyga. Ten buvo vaizduojama, kaip baltas Texas žurnalistas, dirbtinai patamsinęs savo odą, keliavo per pietines valstijas ir kiek jam, visų laikomam negru, teko pakelti nuoskaudų ir patirti nesupratimų ne tik iš baltųjų, bet taip pat ir iš negrų pusės. Carl Lerner, debiutuojąs su šiuo filmu kaip režisorius, apsiribojo pietiečių negrų kovomis, ypač daug dėmesio ir vietos skirdamas baltųjų susidomėjimu negrų intymiais santykiais. James Whitmore pagrindinėje dažyto negro rolėje nekartą persistengia savo uolumu. Dėl dialogo dažnai pasikartojančių vulgarumų filmas toleruotinas tik pilnai subrendusiems žiurovams.

THE UNSINKABLE MOLLY BROWN

Be ypatingų pretenzijų šis filmas nuotaikingos muzikalinės komedijos stiliume pateikia ekrano mėgėjams Meredith Willson muzikinį veikala, kurs 1960 m. susilaukė didelio pasisekimo Niujorko Broadway teatruose. Niekad nusi-

minimui nepasiduodanti Molly Brown iš paprastutės kaimietės iškyla kaip turtingiausia ir garsiausia laikotarpio dama. Gana didelė filmo dalis vaizduoja jos pastangas prisitaikinti prie gana priešiška nusistačiusios Denver aukštesniosios klasės. Pagrindinėje rolėje Debbie Reynolds savo vaidyba ir dainavimu suteikia daug gyvumo visam filmui. Harve Presnell, atlikęs tą pačią Johnny rolę scenoje, pasirodo filme pirmą kartą. Ypačingai graži spalvota fotografija, pateikianti eilę Colorado kalnų ir klonių vaizdų. Filmas laikytinas tinkamu visiems šeimos nariams, išskiriant nebent mažuosius.

BANDITS OF ORGOSOLO

Filmai pagal savo turinį ir įvykių pristatymo būdą gali būti laikomi kaip proga pasilinksinti, priemonė publiką auklėti ar žlugdyti, ar vien tik kasdieninio gyvenimo vaizdų iliustracija. Prie šios paskutinės grupės priklauso ir italų režisoriaus Vittorio De Seta filmas "Bandits of Orgosolo", už kurį jam atiteko eilė premijų, tarp jų ir Venecijos tarptautinio filmų festivalio premija, skiriama kuriam iš jaunųjų režisorių už geriausią pirmąjį kūrinį.

Be gausių dialogų pavaizduojamas skurdus piemenų gyvenimas dar skurdesnėse Sardinijos uolotose kalvose. Ramus piemuo Michele pastebi banditus savo lūšnoje, bet bijo juos išduoti policijai. Kad išvengus apkaltinimo, pats su broliuku ir savo avimis pabėga į kalnus. Dėl sunkios kelionės ir maisto trūkumo avys žūva. Michele iš ramaus piemens tampa banditu ir apiplėšia kitą piemenį, kurs vėl savo keliu, netekęs pragyvenimo šaltinio, pastumiamas į blogį.

Nesiryždamas nei smerkti, nei teisinti, režisorius pristato vien realaus Sardinijos gyvenimo iškarpa, pateikdamas tai ekrane tikrai nuostabia nespaltvota fotografija. Savo karčia ironiška pabaiga šis filmas kiek primena vieno iš italų pokario neorealizmo srovės atstovų Vittorio De Sica filmą "Dviračių vagys" (1948 m.).

Filmas gali būti laikomas tinkamu subrendusiam jaunimui ir suaugusiems.

NIGHT MUST FALL

Prieš 30 metų Emlyn Williams sukurtą dramą po trijų metų sulaukė pirmo filminio pastatymo su Robert Montgomery pagrindinėje rolėje. Šiemet išleistame naujame britų filme bazuojamasi ta pačia drama, bet bendras rezultatas daug žemesnis. Lyg išnaudodamas savo anktesnius pasisekimus scenoje ir ekrane, Albert Finney blaškosi psichopato vaidmeny, kapodamas moterų galvas. Siužetas, o ypač pats pristatymo būdas verčia šį slegiantį filmą laikyti nepatartinu net ir suaugusių žiūrovų publikai.

THE COOL WORLD

Pasinaudojant Warren Miller romanu ir scenos veikalu, režisoriė Shirley Clarke savo šurpiu žvilgsniu bando išskverbti į Harlem rajono negrų jaunuolių gyvenimą, pavaizduojant jų būklės sąlygas. Daugiau kronikiniu stiliumi pailiustruojama keturiolikmečio negro svajonės išsigyti revolverį ir tapti gaujos vadu, sekant populiaraus gangsterio pavyzdį. Jam tai dalinai pavyksta, nors baigiasi tragiškai. Režisoriė per daug nesigilina nei į pagrindinio jaunuolio, nei kitų veikėjų išgyvenimus ar asmenines nuotaikas, bet

paskęsta pakartotiname nešvarių gatvių, šiukšlynų ir landynių pavaizdavime. Be jokio artistinio subtilumo pakartotinai įtaigojama išvada: juodas yra geras, baltas yra blogas. Dėl perdėtai aštraus realizmo dialoguose ir kai kuriose scenose filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusių žiūrovų publikai.

DON'T TEMPT THE DEVIL

Nespalvotas, arti dviejų valandų trunkas filmas po slaptingos žmogžudystės bando atidengti nusikaltėlių. Išiskverbiamas į teisingumo administraciją, paliečiant eilę neteisėjų pačiuose teismo rūmuose.

Turtingas invalidas miršta, išvirškus vaistus. Kas kaltas—ar žmona, ar slaugė? Nors žiūrovui tiesa greit paaikėja, bet banguojanti filmo įtampa išlaikoma iki pat galo. Tikrai puiki vaidyba. Pierre Brasseur pasirodo kaip žmonos, o vėliau našlės advokatas ir draugas. Marina Vlady išoriniu švelnumu gambiai užmaskuoja savo nusistatymus. Ypač įspūdingas savo nuoširdžiu tiesos ieškojimu Bourvil, pasisiūlęs ginti įtariamą slaugę. Šis prancūzų režisoriaus Christian Jaque filmas dėl paties siužeto rezervuotinas suaugusiems.

FLIPPER'S NEW ADVENTURE

Prieš metus laiko filmas "Flipper" jaunųjų žiūrovų publikoje susilaukė didelio pasisekimo. Dabar turime to filmo tęsinį, labai panašų į pirmąją dalį. Gudrus delfinas Flipper ir jo jaunas šeimininkas Sandy, jų artimai draugystei atsідurus pavojuje, pasitraukia į atvirą jūrą. Toli mesni nuotyčiai vyksta vieno

(nukelta i sekantį puslapį)

EKRANO MIRGESY

(atkelta iš 251 puslapio)

je iš Bahamas salų. Daugiausia dėmesio patraukia puikiai išdresiruotas delfinas ir jaunieji filmo artistai — Luke Halpin ir Pamela Franklin. Spalvota fotografija pateikia eilę Floridos ir Bahamas salų gamtovaizdžių, o taip pat keletą įspūdingų povandeninių scenų. Šis filmas daugiau sudomins jaunesnius.

PSYCHE 59

Televizijos ekranams užtvinius su nesibaigiančiomis serijomis apie gydytojus ir slauges, neretai pasitaiko ir didžiame kino ekrane stebėti filmus, kur režisoriai bando narplioti neva psichologines problemas. Šiuo atveju suburta net tarptautinės jėgos — „Psyche 59“ amerikiečių pagamintas Anglijoje pagal prancūzų Françoise des Ligneris romaną. Vaidina amerikietė Patricia Neal, vokietis Curt Jurgens, anglai — Samantha Eggar ir Ian Bannen. Pagimdžiusi antrą kūdikį, turtingo pramoninko žmona staigiai apanka, nors gydytojai neranda jokio fizinio trūkumo. Jos aklumas esąs grynai psichosomatinis, nes ji pasąmonėje vengianti ką tai matyti, pati neprisimindama, kas tai būtų. Tik panašioms aplinkybėms pasikartojus, ji atgauna akių šviesą. Tiek dėl slegiančio turinio, tiek dėl silpno meninio apipavidalinimo filmas nepatartinas net ir suaugusiems.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Kornelijus Bucmys, O.F.M. GEGUŽĖS MENUO. 1964. Tėvų Pranciškonų leidinys. Trumpi, aiškūs ir suprantami religiniai skaitymai apie Mariją kiekvienai gegužės mėnesio dienai: vieni — artimi lietuvių širdžiai („Lietuva —

TO BED OR NOT TO BED

Daugeliui karštakraujų italų Švedija sudaro didžiausią patraukos centrą. Ši itališka komedija kaip tik ir bando pašiepiančiai pavaizduoti gana bendrą italų vyrų įsitikinimą, kad švedės moterys labai lengvai duodasi suvedžiojamos romantiškiems nuotykiams ir ypač negalinčios atsispirti karšties itališkiems jų gerbėjams.

Kailių pirklys Amedeo Ferretti vyksta į Stokholmą dalyvauti kailių varžytinėse ir savo bendrovei užsakyti didesnę kiekį kailių prieinamomis kainomis. Vos išvykęs iš Italijos, traukinį svajoja apie įvairias galimybes užmegzti draugystę su taip išgarbintomis švedėmis. Nors pačiame Stokholme ir apylinkėse stengiasi išnaudoti kiekvieną progą, nepasiekia savo tikslo. Nepavyksta ar tai dėl išorinių aplinkybių sutrukdymo, ar kad sutiktos mergaitės ir moterys visai lengvai ir šaltai atlaiko jo karštus pūlimus. Grįždamas namo, prieina išvados, jog nėra nieko geriau, kaip ištikimai atsiduoti mylinčiai žmonai ir šeimai.

Filmo režisorius Gian Luigi Polidori yra vienas iš geriausių Italijos kronikinių filmų režisorių.

Kailių pirklio rolėje puikiai pasirodo Alberto Sordi, gyvai išryškindamas pagrindinio charakterio dvilypumą. Šis filmas — tik subrendusiems.

Marijos žemė“), kiti — aktualūs šiai dienai, („Marija ir krikščionių vienybė“); visi — žadinantys pamaldumą į Dievo Motiną ir todėl tinkantys pasiskaityti ne vien gegužio metu, bet ir bet kuriuo laiku. 104 psl. Kaina nepažymėta.

Stasys Žilys. GYVENIMO ŠALTINIAI. Savo 25 m. kunigystėn išventinimo proga išleido kunigai: P. Dziegoraitis, F. Kireilis, J. Pakalniškis, V. Pikturna ir V. Širka. Gyvu ir artimu žodžiu aiškinami sakramentai, jų simbolika bei malonių vaisiai. Iliustruota A. Kezio, S. J., fotografijomis bei paties knygos autoriaus piešiniais. 253 psl. Kaina 3 dol.

MŪSŲ METAI. Čikagos Aukštesniosios Lituaniškos Mokyklos metraštis, 1963-1964. Gausiais mokyklos gyvenimo vaizdais bei mokinių piešiniais iliustruotas 240 psl. leidinys, kuriame telpa 63 mokinių 96 rašiniai. Premijomis atžymėti: J. Bradūnas ir G. Indreika — už beletristinius kūrinius; V. Bingelytė, M. Norušytė, J. Reinys, R. Mačiulis, M. Pakalniškytė, A. Vaičeliūnaitė, D. Baraitė, I. Rušėnaitė — už įvairius rašinius. Premijuoti K. Žebrauskaitės, Z. Burneikytės, M. Pakalniškytės ir A. Vaičeliūnaitės piešiniai. Redakciją sudarė: pirm. M. Pakalniškytė, Z. Burneiky-

tė, L. Nainytė, M. Norušytė, Aušrelė, Danutė ir Jūratė Vaičeliūnaitės. Metraščio globėjas — direktorius J. Masilionis. Spaudė "Vilties" spaustu-
vė.

ANTONIANUM. 1964. Tėvų Pranciškonų vedamos šv. Antano gimnazijos metraštis. Spaudai paruošė penktosios laidos abiturientai; reikšdami nuoširdžią padėką mokyklos vadovybei, mokytojams ir auklėtojams už ketverių metų globą, ši savo leidinį "skiria kenčiančiai, bet greit prisikelsiančiai Lietuvai". Rašo J. Šipaila, V. Valaitis, Š. Gavelis, J. Šlapkūnas, A. Skučas, S. Rastonis, R. Paulaitis, G. Miceika, R. Gudinskas, J. Koklys, K. Mačiulaitis.

Pulk. leit. Leonas Valkūnas. DIDIS VALDOVAS IR LIETUVA. Svarstymai apie Kristų Karalių. Įžangoje apie autorių rašo J. Kuzmickis. 16 psl. Kaina 1/6 šil. arba 20 centų. Gaunama "Šaltinyje", 21 The Oval, Hackney Rd., London, E. 2, England.

AUKOJO:

10 dol. D. Varaneckas (Chicago), 5 dol. J. Jusys (Worcester), 4 dol. J. Krasauskienė, P. Dūda, K. Mušinskienė, Dr. A. Rugis, St. Šiaučiūnas, D. Kriaučiūnienė (visi iš Chicagos), A. Anužis (Worcester), 3 dol. V. Andriukaitis (Chicago), B. Petrauskas (Philadelphia), kun. J. Pragulbickas (Elizabeth), M. Ambrozaitis (Portage). 2 dol. K. Majauskas, J. Liunys, R. Mikelevičius, A. Tamošiūnas, J. Vailokaitis, B. Grauzinienė, K. Eigelis, J. Lieponis, A. Repšys, M. Junikienė, M. Matūzas, S. Giedrimas, A. Dundulis, V. Kupeikevičius, K. Jasinai, M. Valantinienė, B. Mataitis, E. Diminskienė, J. Jurkūnas, M. Vaišvilienė, V. Valkavickas, L. Vilūnas, J. Grybinas, A. Tirva, K. Gasiūnas, N. Norris, B. Mikėnienė, E. Kybartas (visi iš Chicagos), B. Stangenberger (Cicero), A. Sandargas (E. Chicago), A. Venclovas (Cicero), J. Venckūnas (Santa Monica), B. Tribys (Racine), J. Jurgutis (Montreal), A. Vitkūnas (Gurnee), B. Kūkalis (New Britain), O. Petrauskas (Elizabeth), J. Kezys (Brooklyn), A. Baltrukėnas (Akron), J. Grybauskas (Lake Zurich), A. Paukus (Hamilton), E. Norkeliūnaitė (Waterbury), J. Tlrkslevičius (Hamilton), J. Jasiukaltis (Cicero), E. Barauskienė (Montreal), V. Kežinaitis (Canada). Visiems "Laiškų Lietuviams" leidimą auka parėmusiems nuoširdžiai dėkojame.

2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636